

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav románských studií

Bakalářská práce

Bc. Martina Saitlová

Superlativ absolutní ve španělštině s přihlédnutím k situaci v češtině

Absolute Superlative in Spanish with Reference to Czech

Praha 2017

Vedoucí práce: PhDr. Dana Kratochvílová, Ph.D.

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala paní PhDr. Daně Kratochvílové, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady, trpělivost, ochotu a vstřícnost, kterou mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnovala.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze, dne 8.5.2017

.....
Jméno a příjmení

Klíčová slova (česky):

superlativ absolutní, superlativ relativní, superlativní konstrukce, korpusová analýza, přídavná jména

Klíčová slova (anglicky):

absolute superlative, relative superlative, superlative clauses, corpus analysis, adjectives

Abstrakt (česky)

Tato práce se věnuje problematice španělského superlativu absolutního a zachycuje, jakým způsobem je superlativ absolutní používán, a jakými možnými způsoby je překládán do českého jazyka. V teoretické části jsou obecně pojednána adjektiva, jejich stupňování a superlativ absolutní ve španělském i českém jazyce. Teoretická část této práce je vystavěna na základě jazykových teorií Španělské královské akademie a španělských a českých lingvistů, kteří se tímto tématem zabývají. Cílem této práce je nastínit užívání superlativu absolutního ve španělštině a představit možné varianty jeho překladu do češtiny, protože v českém jazykovém systému se superlativ absolutní nevyskytuje. Superlativ absolutní byl v této práci analyzován pomocí dat v jednojazyčném korpusu *Corpes XXI* a v paralelním korpusu *InterCorp*. Výsledkem práce je konstatování užití superlativu absolutního a také varianty jeho překladů do češtiny, které byly na základě korpusové analýzy po detailním zpracování vyvozeny. Součástí práce jsou také konkrétní příklady užití superlativu absolutního a příklady jednotlivých variant překladu.

Abstract (in English):

This thesis deals with the issue of the absolute superlative in Spanish language and describes how the absolute superlative is used and the possible ways of translation into the Czech language. Theoretical part of this paper generally discusses adjectives, the graduation of adjectives and the absolute superlatives in Spanish and Czech. The theoretical part of this work is based on the language theories of the Spanish Royal Academy and the Spanish and Czech linguists who are devoted to this topic. The aim of this work is to outline the use of the absolute superlative in Spanish and to present possible variants of its translation into Czech, because in the Czech language system the absolute superlative is absent. The absolute superlative was analyzed in this work by using data in the *Corpes XXI*, single-lane corpus, and in the *InterCorp*, parallel corpus. The results of the thesis are the statement of the use of the absolute superlative and also the variants of its translations into Czech, which were based on the corpus analysis after detailed processing. The thesis also contains concrete examples of the use of the absolute superlative and examples of the different translation variants.

OBSAH

OBSAH	5
1 ÚVOD	7
2 STUPŇOVÁNÍ PŘÍDAVNÝCH JMEN VE ŠPANĚLŠTINĚ	9
2.1 SUPERLATIV RELATIVNÍ	11
2.2 SUPERLATIV ABSOLUTNÍ	12
2.3 STUPŇOVÁNÍ PŘÍDAVNÝCH JMEN V ČEŠTINĚ	13
2.4 SYSTÉMOVÉ SHODY A ROZDÍLY VE STUPŇOVÁNÍ MEZI OBĚMA JAZYKY	15
3 TVOŘENÍ MORFOLOGICKÉHO SUPERLATIVU ABSOLUTNÍHO VE ŠPANĚLŠTINĚ	16
3.1 DISTRIBUCE SUFIXU -ÍSIMO	16
3.2 DISTRIBUCE SUFIXU -ÉRRIMO	18
4 KORPUSOVÁ ANALÝZA (JEDNOJAZYČNÝ KORPUS)	19
4.1 CORPUS DEL ESPAÑOL DEL SIGLO XXI (CORPES XXI)	19
4.2 METODOLOGIE KORPUSOVÉ ANALÝZY	19
4.3 KORPUSOVÁ ANALÝZA	19
4.4 VÝSLEDKY KORPUSOVÉ ANALÝZY	23
5 KORPUSOVÁ ANALÝZA (PARALELNÍ KORPUS)	24
5.1 PARALELNÍ KORPUS INTERCORP	24
5.2 METODOLOGIE KORPUSOVÉ ANALÝZY	24
5.3 PRVNÍ FÁZE KORPUSOVÉ ANALÝZY	25
5.3.1 <i>Užití jednotlivých způsobů překladu superlativu absolutního</i>	25
5.3.2 <i>Překlad superlativu absolutního pomocí užití adverbia a adjektiva</i>	26
5.3.3 <i>Překlad superlativu absolutního pomocí užití pozitivu</i>	29
5.3.4 <i>Překlad superlativu absolutního pomocí předpon</i>	31
5.3.5 <i>Překlad superlativu absolutního pomocí jiného významu</i>	32
5.3.6 <i>Překlad superlativu absolutního pomocí užití superlativu</i>	33
5.3.7 <i>Překlad superlativu absolutního pomocí příslovce</i>	33
5.3.8 <i>Překlad superlativu absolutního pomocí zdrobňování</i>	34
5.3.9 <i>Překlad superlativu absolutního pomocí adjektiv a substantiv</i>	35
5.3.10 <i>Překlad superlativu absolutního pomocí substantiva</i>	35
5.3.11 <i>Překlad superlativu absolutního pomocí zdvojení</i>	36
5.3.12 <i>Překlad superlativu absolutního pomocí slovesa</i>	37
5.3.13 <i>Překlad superlativu absolutního pomocí srovnávací vazby</i>	38
5.3.14 <i>Překlad superlativu absolutního pomocí negace adjektiva</i>	39
5.3.15 <i>Překlad superlativu absolutního pomocí přípony</i>	39
5.3.16 <i>Možnosti překladu superlativu absolutního do češtiny</i>	40

5.4	VÝSLEDKY PRVNÍ FÁZE KORPUSOVÉ ANALÝZY	42
5.5	DRUHÁ FÁZE KORPUSOVÉ ANALÝZY	42
5.5.1	<i>Překlad superlativu absolutního muchísimo</i>	43
5.5.2	<i>Překlad superlativu absolutního bellissimo</i>	44
5.5.3	<i>Překlad superlativu absolutního larguísimo</i>	45
5.5.4	<i>Překlad superlativu absolutního altísimo</i>	45
5.5.5	<i>Překlad superlativu absolutního clarísimo</i>	46
5.6	VÝSLEDKY DRUHÉ FÁZE KORPUSOVÉ ANALÝZY	47
6	SHRNUTÍ PRVNÍ A DRUHÉ FÁZE KORPUSOVÉ ANALÝZY	48
7	ZÁVĚR	49
8	SEZNAM LITERATURY	56

1 Úvod

Tato práce se věnuje superlativu absolutnímu, protože je to jazykový prvek, který není v českém jazykovém systému zakotven tak jako v tom španělském. Ve španělském jazyce je chápán jako čtvrtý (nejvyšší) stupeň v rámci stupňování přídavných jmen. V českém jazyce, který rozlišuje tři stupně přídavných jmen, je proto nutné vyjadřovat superlativ absolutní pomocí jiných jazykových prostředků. Cílem této práce je popsat stupňování přídavných jmen včetně superlative absolutního teoreticky a popsat také způsob jeho užití se souhrnem možných překladů do češtiny. Na základě korpusových analýz byla vytvořena četnost užití vybraných tvarů superlativu absolutního a také možnosti jeho překladu do českého jazyka včetně četnosti užívání jednotlivých variant překladů.

První část této práce se věnuje teoretickému rámci stupňování španělských přídavných jmen. Obsahuje teoretické vymezení adjektiv, kterých se stupňování týká, a následuje detailní popis samotného stupňování přídavných jmen, které má tři stupně - pozitiv, komparativ a superlativ. Právě třetí stupeň přídavného jména je stupeň, který tvoří základ pro superlativ absolutní, a který je pro tuto práci stěžejní. Součástí první kapitoly je také vysvětlení stupňování českých přídavných jmen a shrnutí systémových shod a rozdílů stupňování v obou jazycích. Druhá kapitola je věnována tvoření morfologického superlativu absolutního ve španělštině. Konkrétně se tato kapitola věnuje distribuci sufixů *-ísimo* a *-érrimo*, pomocí kterých je superlativ absolutní ve španělštině tvořen.

Druhá část práce se věnuje korpusovým analýzám. Třetí kapitola je analýzou užití dubletních tvarů na základě práce s daty jednojazyčného korpusu *Corpes XXI*, který je vytvářen Španělskou královskou akademií. Cílem této analýzy bylo zjištění, v jaké míře se užívají dubletní tvary superlativu absolutního v konkrétních regionech. Analýza užití jednotlivých tvarů byla ještě rozšířena o analýzu užití tvarů v různých typech dokumentů. Čtvrtá kapitola je věnována dvěma korpusovým analýzám za užití dat paralelního korpusu *InterCorp*. První z těchto dvou analýz měla za cíl určit varianty překladů superlativu absolutního do češtiny. Druhá analýza v rámci paralelního korpusu se zabývá analýzou překladů pěti nejfrekventovanějších superlativů absolutních.

Na základě korpusových analýz bylo zkoumáno užívání hovorových a spisovných tvarů superlativů absolutních, včetně míst výskytu a užívání v konkrétních jazykových sférah. Dále byl vytvořen souhrn možných překladů superlativu absolutního do češtiny včetně konkrétních příkladů. Absence superlativu absolutního v češtině bývá řešena pomocí mnoha jazykových prostředků, které jsou v této práci postupně představeny. Některé superlativy mo-

hou být do češtiny přeloženy i vícero způsoby v závislosti na kontextu konkrétního užití, jak vysvětlí následující kapitoly.

2 Stupňování přídavných jmen ve španělštině

Přídavná jména jsou důležitým komponentem každého jazyka. Slouží ke specifikaci, vymezení nebo odlišení podstatných jmen. Stupňování přídavných jmen napomáhá dále rozvíjet vlastnosti věcí a osob, a vyjádřit tak jejich vztah k jiným prvkům ve sdělení. Nejprve budou v této práci španělská adjektiva pojednána obecněji, aby bylo zřejmé, která z nich vyjadřují vlastnosti a charakteristiky věcí či osob, a která se dají stupňovat a jaké atributy stupňování vykazují včetně superlativu absolutního.

Adjektiva jsou tedy považována za slovní druh, který rozvíjí zejména jmenné větné části. Existují dvě základní skupiny adjektiv, adjektiva kvalitativní a relační. Kvalitativní přídavná jména mohou být v závislosti na kontextu například klasifikační či situační; relační se dále dělí na ukazovací, přivlastňovací nebo neurčitá. (Alonso, 1986: 437)

Do skupiny kvalitativních přídavných jmen patří také takzvané přívlastky (*epítetos*), které rozvíjí podstatné jméno takovým způsobem, že zdůrazňují jeho inherentní vlastnost nebo charakteristiku. Ve většině případů jsou to atributy, jejichž typické umístění je před podstatným jménem (antepozice).¹ Na přívlastky může být ale také nahlíženo jako na atributy, které nevyjadřují inherentní vlastnost podstatného jména, ale do určité míry jeho charakteristiku. V takovém případě se atributy umísťují za podstatné jméno (postpozice) a vyjadřují tak charakteristiky věcí či osob.² Přídavná jména tedy mohou i tímto způsobem vyjadřovat vnitřní vlastnosti a charakteristiky typické pro osoby, které se mohou dále rozvíjet díky jejich stupňování.³ (RAE, 2009: 913)

Kvalitativní přídavná jména tedy vyjadřují úsudky, které se týkají vlastností podstatných jmen, která rozvíjejí. Relační přídavná jména se zaměřují na určitý vztah mezi vlastnostmi podstatného jména, které spolu souvisejí a propojují je. (RAE, 2009: 914) S těmito rysy přídavných jmen souvisí také jejich stupňování. Stupňování je prostředkem, jak podstatná jména dále kvantifikovat, a to například pomocí adverbíí *muy*, *poco*, *más*, *menos* či *bastante*. Ne všechna přídavná jména se ale dají stupňovat, proto se rozdělují na dvě skupiny - "stupňovatelná" (*graduables*) a "nestupňovatelná" (*no graduables*). Obecně lze říci, že kvalitativní přídavná jména lze stupňovat a relační přídavná jména stupňovat nelze. (RAE, 2009: 915)

¹ Například blancos dientes, rojos labios, verde hierba.

² Například noche oscura, rosas fragantes.

³ Například duro revés, aplastante mayoría, ale také revés duro, mayoría aplastante.

Přídavná jména, která je možné stupňovat, se nazývají vztažná nebo také proporční (*polares*). Vyjadřují vlastnosti, které lze hodnotit v porovnání s jinou průměrnou hodnotou v daném kontextu. Ne vždy se ale musí jednat o klasické stupňování, například přídavné jméno *caro* nemusí znamenat pouze to, že něco stojí mnoho peněz, ale může vyjadřovat hodnocení v tom smyslu, že hodnota nějaké věci je větší než její průměrná hodnota. V takovém případě má přídavné jméno samo o sobě hodnotící charakter, ačkoli vždy záleží na konkrétním užití v jazyce a také na kontextu. (RAE, 2009: 915). Některá přídavná jména, která lze také stupňovat, se nazývají absolutní (*absolutos*) a vyjadřují nejvyšší stupeň vlastnosti věci, kterou popisují. Příkladem mohou být přídavná jména *seco*, *limpio*, nebo *puro*. Samotné užití těchto adjektiv naznačuje vyjádření absolutní míry vlastnosti, a to bez použití dalších výrazů, které se pro stupňování běžně používají, a ve španělském jazyce mohou být chápána ve smyslu absolutním, tedy že je něco úplně suché, čisté nebo čiré. V závislosti na kontextu se ale i absolutní přídavná jména mohou porovnávat s jinými prvky větných konstrukcí, které vyjadřují vlastnost věci či osoby. Proto je možné i tato přídavná jména stupňovat a vytvářet tvary superlativu absolutního. (RAE, 2009: 918)

Španělské stupňování adjektiv probíhá ve třech stupních a za pomoci některých příslovcí. Pozitiv neboli první stupeň tvoří základní tvar přídavného jména. Komparativ neboli druhý stupeň se tvoří pomocí příslovce *más* u vzestupného stupňování nebo pomocí příslovce *menos* u sestupného stupňování. U superlativu neboli třetího stupně se před tato příslovce klade ještě určitý člen (*el, la, los, las*).

Obecně lze shrnout, že se přídavná jména mohou převádět do třech různých stupňů a jejich základní použití jsou následující: pozitiv - *Juan es alto*; komparativ - *Juan es más alto que Luis*; superlativ, který se dále rozlišuje na superlativ relativní - *Juan es el más alto de todos estos chicos*; a superlativ absolutní - *Juan es altísimo*. (RAE, 2009: 1179) Komparace ve španělském jazyce nebo porovnávání ve větných celcích pomocí stupňování probíhá také pomocí použití kvantifikátorů *más, menos, tan, igual*. V rámci porovnání hodnot dvou věcí může být použito také zájmeno *que* nebo spojení *de lo que* v případě, kdy je předmětem srovnání celá věta. Příkladem může být například věta *El tiempo es más precioso que el oro*. Druhý stupeň přídavných jmen lze ještě zesílit použitím příslovcem *mucho*.⁴ Třetí stupeň neboli superlativ je kvantifikace či sémantické zesílení významu adjektiva. Jeho klasické tvoření může být narušeno, pokud přídavné jméno stojí až za podstatným jménem. V takovém případě se určitý člen vynechává - *En el siglo XVI Lisboa llegó a ser la ciudad más rica de*

⁴ El problema discutido es mucho menos complicado de lo que parece a primera vista.

Europa. (Hamplová, 1985: 82-84) Při stupňování některých adjektiv dochází k lexikální modifikaci, tedy k takzvanému nepravidelnému tvoření druhého a třetího stupně adjektiv vytvořením tvaru, který nemá základ v prvním stupni adjektiva.⁵ (Alonso, 1986: 440) Nepravidelným stupňováním jsou známa zejména velmi často používaná adjektiva *bueno*, *malo*, *granda* a *pequeño*.

V hovorové mluvě může docházet k tomu, že se adjektiva reduplikují a vyjadřují tím také kvantifikaci daného prvku. To znamená, že opakováním adjektiva se klade důraz na danou vlastnost a mluvčí ji tak hodnotí. Reduplikace přídavného jména velký (*grande*) tak znamená větší (*muy grande*), aniž by mluvčí využil kodifikovaný způsob užití. Tyto výrazy se mohou objevovat například v literárních dílech. (RAE, 2009: 919)

Jak již bylo řečeno, španělské stupňování vytváří celkem tři stupně. Třetí stupeň je rozšířen o superlativ absolutní, který vyjadřuje maximální míru vlastnosti. Superlativ je extrémním stupněm přídavného jména, který hodnotí vyjadřovanou vlastnost s jiným elementem ve větném celku. Naopak superlativ absolutní neboli elativ vyjadřuje nejvyšší možnou míru vlastnosti, ale bez porovnání s dalším prvkem. Nemá tedy hodnotící charakter tak jako třetí stupeň přídavného jména.

Obecně superlativ existuje ve dvou formách, ve formě superlativu relativního a superlativu absolutního. Ačkoli se tato práce zaměřuje na superlativ absolutní, následující kapitola představí také superlativ relativní, aby byla teorie superlativu představena komplexně, a aby bylo jasně vymezeno, kterými konkrétními tvary se následná korpusová analýza zabývá, a kterými nikoli.

2.1 **Superlativ relativní**

Termín superlativ relativní se používá pro označení maximální míry vlastnosti, odkazuje zejména k nominálním větným konstrukcím, které rozvíjí. (RAE, 2009: 3432) Užívá se v případech, kdy se srovnávají vlastnosti více osob a předmětů. Superlativ relativní je složen ze tří prvků: prvním komponentem je nominální výraz, většinou v podobě určitého členu nebo zájmena, které se vztahují k osobě či věci s maximální mírou vlastnosti; druhým komponentem jsou kvantifikátory *más* a *menos*, které mohou být lexikálně zahrnuty v některých adjektivech;⁶ třetím komponentem je restriktivní doplněk (*complemento restric-*

⁵ bueno - mejor, grande - mayor, malo - peor

⁶ el mejor de sus amigos, el mayor barco de todos

tivo), který zdůrazňuje nejvyšší míru vlastnosti věcí a osob.⁷ Restriktivní doplněk ale není kompatibilní s přivlastňovacími zájmeny, aby nedocházelo k významovým nesrovnalostem ve větých konstrukcích, jako v tomto v příkladě: *mi mejor amigo de todos los que tengo*. (RAE, 2009: 3433-3434)

Restriktivní doplněk superlativu relativního může být tvořen skupinou předložek, přídavným jménem nebo vztaznou větou. Mezi skupiny předložek náleží například výrazy *de todos, en el mundo, de la ciudad* či *desde que tengo el uso de razón*. Přídavná jména, která mohou tvořit restriktivní doplněk, jsou zejména přídavná jména životná (*adjetivos vivos*), která se shodují v rodě a ve jméně s prvním výrazem superlativní konstrukce, například *la mejor escritora viva, los mayores desprecios imaginables* nebo *la mejor defensa posible*. Vztazné věty takto vytvořené odkazují na širší souvislosti, které mohou již vyplývat z kontextu nebo být zcela nové, například *que yo recuerde* nebo *del que se tenga noticia*.⁸ (RAE, 2009: 3435-3436)

Superlativní konstrukce existují ve dvou variantách, jsou jednoduché a složené. Jednoduché konstrukce neobsahují vedlejší věty a tvoří se pouze pomocí kvalitativních přídavných jmen - *más interesante, más alto, nuestros mejores alumnos*. Jednoduchá superlativní vazba vypadá následovně: *El actor de cine que nos parecía el más atractivo* nebo *Un libro sobre el director que ha rodado las mejores películas en la historia del cine*. Složené superlativní konstrukce jsou tvořeny pomocí vět vedlejších, které jsou velmi často vztazné a používají již známé kvantifikátory. Takovou složenou konstrukcí může být například věta *El actor de cine que nos parecía más atractivo* nebo *Un libro sobre el director que ha rodado mejores película en la historia del cine*. (RAE, 2009: 3437-3438)

2.2 **Superlativ absolutní**

Superlativ absolutní, stejně jako superlativ relativní, pochází z latiny a byl nazýván *superlativo desinencial*. Nejstarší užití superlativu absolutního na iberšském poloostrově se datuje se vznikem díla středověkého básníka Bercea. (Castaño, 2005: 359) Superlativ absolutní ve španělském jazyce pojmenovává maximální míru vlastnosti, věci či osoby absolutně, tedy bez srovnávání. Superlativ absolutní tak nepřipouští použití jakéhokoli typu restriktivního doplnku. To znamená, že nelze vytvořit například spojení *el rapidísimo de*

⁷ el mejor libro de este siglo, el automóvil más veloz que yo haya visto

⁸ Será la mejor boda que se haya visto jamás.

todos los corredores, protože elativ není možné srovnávat s jiným prvkem ve větě konstrukci. Sdělení by tak nedávalo smysl a bylo by nesrozumitelné.

Superlativ absolutní je možné tvořit dvěma způsoby. První způsob využívá některá příslovce – *muy*, *sumamente*, *extremadamente*, *extraordinariamente*⁹ nebo pomocí přípon *-ísimo* (*-a*, *-os*, *-as*).¹⁰ Do českého jazyka bývá superlativ absolutní překládán pomocí příslovcí *velmi*, *velice*, *neobyčejně*, *zvláště* nebo pomocí přídavných jmen s předponami *pře-*, *nej-*, *pra-* apod.

Maximální míru vlastnosti věcí či osob lze zejména v knižním a novinářském stylu vyjádřit pomocí předpon, aniž by bylo nutné použít příponu *-ísimo/ -ísima*. Konkrétně se jedná o předpony *super-*, *sobre-* a *extra-*. Vznikají tak například tvary *extrafino* (velmi jemný/velejemný), *supereminente* (velmi vynikající), *sobrecaro* (velmi drahý). V hovorovém stylu bývá užívána také předpona *re-* nebo *requete-*, takže je možné vytvořit například tvary *rebueno* nebo *requetebueno*. (Hamplová, 1985: 89)

Španělský lingvista González Calvo je toho názoru, že superlativní hodnotu nemusejí mít pouze tvary slov zakončené na *-ísimo/-ísima*, ale také tvary s předponami *re-*, *rete-*, *requete-*, *archi-*, *super-*, *hiper-* a s příponami *-azo*, *-on*, *-ote*, *-ito*. Zmiňuje také, že příponu *-ísimo* nelze pojit se substantivy, s přivlastňovacími zájmeny a s ukazovacími zájmeny, ačkoli se v některých literárních dílech objevují tvary typu *soldadísimo*, *hermanísimo*, *tuyísima*. (González Calvo, 1984: 175-176)

Ve španělštině existují také případy, ve kterých je superlativ absolutní nahrazen opisem ve formě adverbia a adjektiva, a to ve formě adverbia následovaného adjektivem: *mucho*, *muy*, *bien*, *además*, *harto*, *sobre*, *tanto*, *fuerte* a *todos* + adjektivum. Takové užívání má původ v latině a ve španělském jazyce se užívá dodnes. (Mendiguren, 2015: 109)

2.3 **Stupňování přídavných jmen v češtině**

Také v českém jazyce přídavná jména vyjadřují vlastnosti podstatných jmen, a dále je rozvíjejí. Stupňováním se tedy v češtině stejně jako ve španělštině vyjadřuje stupeň vlastnosti přídavných jmen. Přídavná jména v českém jazyce lze stupňovat pomocí tří tvarů - pozitivu (první stupeň), komparativu (druhého stupně) a superlativu (třetího stupně). Superlativ stejně jako ve španělském jazyce vyjadřuje nejvyšší míru vlastnosti srovnávaných jevů. (Cvrček, 2010: 206)

⁹ Es un caso muy especial.; Las aguas del Mar Caribe son extremadamente ricas en peces.

¹⁰ Los primeros animales fueron pequeñísimos seres invertebrados.

Komparativ, tedy jeden ze způsobů vyjádření relevantní míry, se tvoří pomocí sufixu *-ejší/ ější* (dokonalejší), který se připojuje k základům adjektiv. K základům adjektiv se ale mohou připojovat také sufixy *-čí* (křehčí) a *-ší* (slabší). Existují také nepravidelné tvary komparativů, například *delší, menší* nebo *lepší*. (Mluvnice češtiny, Šlosar: 176-177) Existující variantou komparativu je takzvaný absolutní komparativ, který nesrovnává různé vlastnosti navzájem, ale srovnává je s hypotetickou obvyklou hodnotou. Často mu předchází relativizující výraz - *hlas měla spíš hlubší, hebce sametový; na závěr bude takový menší domácí koncert*. Absolutní komparativ může vyjadřovat také zeslabení míry dané vlastnosti, a proto se často používá ze zdvořilostních důvodů, například ke zmírnění negativního hodnocení a jako eufemismus. (Cvrček, 2010: 207-208)

Superlativ vyjadřuje maximální nebo velice vysokou míru vlastnosti, tedy absolutně (bez vztahu k jiným předmětům). Často se také pojí se spojkami *s* a *z* - *nejsilnější z nás, nejmladší z celé rodiny*. Tvoří se pomocí cirkumfixu *nej-* a přípon *-ejší/ -ejší/ -ší/ -čí*. Také přípony mají jiné podoby, například *-inký* (kratinký), *-ičký* (maličký), *-ánský* (velikánský). (Cvrček, 2010: 208) Superlativ lze v češtině vyjádřit víceslovně nebo slovotvorně. Mezi víceslovná vyjádření patří například slovní spojení *převelice vděčen, zbrusu nový, nanejvýš spokojený, zcela vyčerpaný*. Slovotvorně se superlativ vyjadřuje pomocí předpon *sebe-* (sebemenší), *pra-* (prastarý), *pře-* (překrásný) nebo skládáním *vele-vážený, velko-lepý, sněhobílý, bělo-skvoucí*. Superlativ lze vyjádřit také zdvojováním neboli reduplikací, například *širo-širý, pouho-pouhý, pusto-prázdny, svato-svatý*. (Marvan, 2008: 62-63) U některých sufixů dominuje citové zabarvení, například *-ilinký* (malilinký), *-oulinký* (slaboulinký), *-inkatý* (malinkatý). Prefix *pře-* (překrásný, přesladký) zase vykazuje knižní zabarvení, který primárně nemá za cíl srovnávat. (Mluvnice češtiny, Šlosar: 177-178) Následující tabulka uvádí příklady stupňování některých přídavných jmen a uvádí také tvary superlativu absolutního, který je možné vytvářet pomocí různých předpon:

pozitiv	komparativ	superlativ	superlativ absolutní
krásný	krásnější	nejkrásnější	překrásný
složitý	složitější	nejsložitější	sebesložitější
moderní	modernější	nejmodernější	ultramoderní/ hypermoderní
malý	menší	nejmenší	sebemenší

Tabulka 1: Stupňování přídavných jmen

2.4 **Systémové shody a rozdíly ve stupňování mezi oběma jazyky**

Jak z předchozího vyplývá, stupňování přídavných jmen ve španělském jazyce je ze systémového hlediska v některých aspektech podobné a v některých odlišné v porovnání se stupňováním českým. V češtině stejně jako ve španělštině existují tři úrovně stupňování: pozitiv, komparativ a superlativ. V obou jazycích existují přídavná jména, která lze i nelze stupňovat.

Tvary pozitivů se zpravidla v obou jazycích používá k vytvoření komparativů, ze kterých se tvoří následně superlativy. U některých nepravidelných přídavných jmen jsou tvary každého stupně odlišné a nelze je odvozovat od základu prvního stupně.

Komparativ je v obou jazycích tvořen odlišně. Zatímco španělština využívá k jeho vytvoření použití kvantifikátorů *más* a *menos*, v češtině se komparativ tvoří pomocí sufixů *-ější/ -ejší/ -ší/ -čí*. Komparativ v obou jazycích vyjadřuje relevantní míru a porovnává danou vlastnost věci či osoby se všeobecně známou (průměrnou) hodnotou. V českém jazyce existuje také absolutní komparativ, který vyjadřuje zeslabení míry dané vlastnosti a používá se pro zdvořilostní fráze nebo jako eufemismus.

Superlativ vyjadřuje v obou jazycích nejvyšší míru vlastnosti jevu. Ve španělštině se tvoří pomocí určitého členu (*el, la, los, las*) nebo přivlastňovacího zájmena (*mi, tu, su* apod.) a pomocí kvantifikátorů *más* y *menos*. V češtině se superlativ tvoří pomocí cirkumfixu *nej-* a přípon *-ější/ -ejší/ -ší/ -čí*, zjednodušeně řečeno předpona *nej-* se klade ke komparativu, ze kterého se kromě nepravidelných přídavných jmen superlativ tvoří. Superlativ v češtině lze ale tvořit také jiným způsobem. Tato práce se bude možnostmi vytváření superlativů, zejména superlativů absolutních zabývat a bude zkoumat, jak jsou španělské superlativy absolutní překládané do češtiny. Superlativ absolutní čeština nezná v takové formě jako španělština a jeho vyjádření opisuje pomocí jiných slovních spojení a forem, které jsou také součástí výzkumu této práce.

3 Tvoření morfologického superlativu absolutního ve španělštině

3.1 Distribuce sufixu *-ísimo*

Superlativ absolutní se ve španělštině tvoří pomocí sufixů *-ísimo/ -ísima* a *-érrimo/ -érrima*. Sufix *-ísimo* pochází z latinského sufixu *-issimus* stejně jako sufix *-érrimo* z latinského *-errimus*. Přípony *-ísimo/ -ísima* se kladou většinou ke kvalitativním přídavným jménům a vznikají tak elativy v této podobě: *bellísimo, durísimo, honestísimo, larguísimo, lindísima, negrísima, modestísimo*. (Zieliński, 2013: 107) Vzhledem k vývoji jazyka a s tím souvisejících změn dlouhých samohlásek na dvojhlasýky neboli diftongizaci se některé superlativy tvoří ve dvou možných variantách: *bonísimo - buenísimo, calentísimo - calientísimo, fortísima - fuertísima, novísimo - nuevísimo, recentísimo - recientísimo*. Užívání těchto dvou variant se liší v závislosti na regionu a na sociálním postavení mluvčích. Obecně platí, že nediftongizované tvary jsou kultivovanější a vyskytují se v jazyce častěji, zatímco diftongizované tvary jsou v některých regionech považované za hovorové. (RAE, 2010: 137)

Ne vždy se ale superlativ absolutní tvoří zcela pravidelně. V některých případech dochází k hláskovým změnám při vytváření tohoto tvaru. Nepravidelné tvoření se týká zejména přídavných jmen, která jsou zakončena souhláskou *-n* nebo slabikou *-dor* či *-ble*; u přídavných jmen zakončených dvojicí samohlásek *-ío* nebo *-uo* se superlativ tvoří jen zřídka. Z přídavných jmen končících na *-n* se superlativ tvoří příponou *-císimo/ -císima*, například z přídavného jména *joven* je správným tvarem superlativu absolutního tvar *jovencísimo*. Stejně tak je tomu u přídavných jmen zakončených slabikou *-dor*, *-or*. Superlativ absolutní od takto zakončených přídavných jmen má následující podobu: *trabajador - trabajadorcísimo, mayor - mayorcísimo*. (RAE, 2010: 137)

Zcela nepravidelnými tvary superlativu absolutního jsou například výrazy *sapientísimo* (od slova *sabio*), *antiquísima* (*antigua*), *frigidísimo*¹¹ (*frío*), *fidelísima* (*fiel*), *crudelísimo*¹² (*cruel*). Nepravidelně se superlativ absolutní tvoří od přídavných jmen zakončených na *-ble*. Přípona *-ísimo/ -ísima* se sice nemění, ale v základu slova se *-ble* mění na *-bil-* a superlativy mají tyto tvary: *agradabilísimo* (od slova *agradable*), *amabilísimo* (*amable*), *nobilísima* (*noble*), *miserabilísimo* (*miserable*). Stupňování téměř není možné například u přídavných jmen *sombrío* či *tardío*. Stejně tak se velmi zřídka používá elativ přídavných jmen *arduo* (*arduísimo*), *ingenuo* (*ingenuísimo*). Výjimkou jsou adjektiva *frío* y

¹¹ Více je užíván tvar *fríísimo*, který je také dle normy přípustný.

¹² Více se užívá tvar *cruelísimo*, který je také dle normy přípustný.

antiguo, které superlativní tvary mají, ačkoli se tvoří nepravidelně. Někdy je možné setkat se také s tvarem *antigüísimo*, ale tento tvar není ve shodě s normou, a proto se nedoporučuje používat ho. (RAE, 2010: 138) V latině mají původ tvary superlativu absolutního, které modifikují původní tvar a vznikají tak alternativní vyjádření pro jeden superlativ. Normou je povoleno užívání obou takových tvarů, například: *crudelísimo* a *cruelísimo*, *certísimo* a *ciertísimo*, *fortísimo* a *fuertísimo*, *buenísimo* a *bonísimo*. (Llorach, 1994: 85) Dále existují přídavná jména, která při vytváření superlativu absolutního modifikují kořen slova, jiná ho zcela změní a v mnoha případech existuje více forem elativů. Ne všechny modifikace superlativů jsou ale považovány za spisovné, jak naznačuje následující tabulka:

přídavné jméno	spisovný tvar	hovorový tvar
bueno	óptimo	buenísimo
malo	pésimo	malísimo
nuevo	novísimo	nuevísimo
pobre	paupérrimo	pobrísimo
bajo	ínfimo	bajísimo
grande	máximo	grandísimo
pequeño	mínimo	pequeñísimo
cierto	certísimo	ciertísimo
reciente	recentísimo	recientísimo
fuerte	fortísimo	fuertísimo

Tabulka 2: Spisovné s hovorové tvary superlativu absolutního

Za nepřirozené se považuje vytvářet tvary superlativu přídavných jmen se zápornými předponami, například *amormal* - *anormalísimo*, *inútil* - *inutilísimo*. Je zřejmé, že by se takový tvar obtížně překládal a navíc pozbývá smyslu. Je také zcela běžné, že se superlativ absolutní nevyskytuje u relačních přídavných jmen. Výjimkou jsou pouze ta relační přídavná jména, která lze v daném kontextu interpretovat jako kvalifikační, a proto mohou vzniknout například tato spojení: *una canción popularísima*, *un monarca cristianísimo*. Poslední výjimkou v užití sufixu *-ísimo*/*-ísima* může být pasivní participium, které v určitých kontextech lze

používat jako adjektivum: *pesadísimo* (od participia *pesado*), *queridísimo* (*querido*), *afortunadísimo* (*afortunado*). (RAE, 2010: 138)

3.2 Distribuce sufixu *-érrimo*

Některé superlativy absolutní se tvoří pomocí přípon *-érrimo/ -érrima*. Většinou jsou to přídavná jména, jejichž poslední slabika obsahuje hlásku *-r-*. Příkladem mohou být superlativy *celebérrimo*, *libérrima*, *misérrimo*, *paupérrimo*¹³, *salubérrima*. (RAE, 2010: 138) Následující tabulka naznačuje, jak se superlativ absolutní tvoří a uvádí také tvary, které obsahují hláskové změny oproti základnímu tvaru přídavného jména:

pozitiv	superlativ absolutní
áspero	aspérrimo
libre	libérrimo
acre	acérrimo
íntegro	integérrimo
mísero	misérrimo
salubre	salubérrimo
célebre	celebérrimo

Tabulka 3: Tvoření superlativu absolutního pomocí sufixu *-érrimo*

Tvary superlativu zakončené na *-érrimo/ -érrima* koexistují vedle tvarů zakončených na *-ísimo/ -ísima*. Některá přídavná jména v superlativu absolutním vytvářejí dubletní tvary. Příkladem dubletního tvaru superlativu absolutního může být přídavné jméno *pobre*, jehož superlativ má dubletní tvar: *paupérrimo* - *pobrisimo* nebo přídavné jméno *pulcro*: *pulquérrimo* - *pulcrísimo*. Dubletní tvary superlativu absolutního budou v této práci dále analyzovány na základě korpusové analýzy.

¹³ Existuje také varianta *pobrisimo*, která je nyní v jazyce užívána více.

4 Korpusová analýza (jednojazyčný korpus)

4.1 *Corpus del Español del Siglo XXI (CORPES XXI)*

Jednojazyčný korpus CORPES XXI je vytvářen Španělskou královskou akademií a je považován za základní referenční korpus. Shromažďuje texty od roku 2001 z mnoha odvětví a umožňuje zkoumat užití jednotlivých slov a různých jazykových prostředků v těchto textech. Corpes obsahuje například texty románů, divadelních her, scénářů, tiskových zpráv, esejí, přepisů rozhlasového nebo televizního zpravodajství, přepisů rozhovorů a řeči. Účelem shromažďování těchto dat je možnost zkoumat jazyk z různých úhlů pohledu a případně také v různých časových úsecích. Od roku 2016 Corpes disponuje texty z 237 678 dokumentů, ve kterých je možné zkoumat až 225 milionů různých slovních forem, a postupně je dále rozšiřován. (Korpus Corpes, 2017)

Výhodou tohoto korpusu je nejen jeho velikost a vyrovnané žánrové zastoupení. Jeho nevýhodou je nevyvážené zastoupení textů ze Španělska a z Latinské Ameriky a nemožnost vyhledávat složitější dotazy a detailně pracovat s výsledky.

4.2 *Metodologie korpusové analýzy*

V rámci korpusové analýzy bylo pomocí tohoto korpusu zkoumáno užití dubletních tvarů superlativu absolutního. Důležitými údaji pro analýzu byly počty výskytů neboli užití, region, kde se dané tvary nejvíce používají, a také otázka, zda se tvary vyskytují nejčastěji v literatuře, v akademických textech, ve zpravodajství nebo v běžné řeči.

Do korpusu byly tedy postupně zadávány jednotlivé dubletní tvary superlativu absolutního v mužském rodě, tedy superlativy absolutní zakončené buď koncovkou *-o* (v případě nepravidelného superlativu absolutního), *-ísimo*, nebo *-érrimo*. Dotaz byl specifikován zadáním požadavku na vyhledávání přídavného jméno v superlativním tvaru. Postupně byl zjištěn počet výskytů jednotlivých tvarů a zpracovány jednotlivé statistiky. Pro vyvození relevantních závěrů bylo důležité určit regiony, ve kterých se daný tvar nejvíce používá a vyhodnotit, v jakých typech dokumentů se nejčastěji vyskytuje.

4.3 *Korpusová analýza*

Počty výskytů jednotlivých dubletních tvarů superlativu absolutního jsou zaznamenány v této tabulce:

spisovný tvar	počet výskytů	hovorový tvar	počet výskytů
paupérrimo	88	pobrisimo	26
pulquérrimo	3	pulcrísimo	1
óptimo	1373	buenísimo	349
pésimo	900	malísimo	98
novísimo	0	nuevísimo	0
ínfimo	278	bajísimo	113
máximo	441	grandísimo	251
mínimo	356	pequeñísimo	128
certísimo	0	ciertísimo	5
recentísimo	5	recientísimo	1
fortísimo	129	fuertísimo	20
crudelísimo	4	cruelísimo	2

Tabulka 4: Počty výskytů dubletních tvarů superlativu absolutního

Z tabulky vyplývá, že nejčastěji je užíván superlativ absolutní přídavného jména *bueno*, tedy tvar *óptimo*, jehož počet výskytů je také nejvyšší. Corpes naopak nezaznamenává žádné výskyty tvarů *novísimo*, *nuevísimo* a *certísimo*. Velmi nízký počet výskytů se také objevuje u tvarů *pulquérrimo*, *pulcrísimo*, *ciertísimo*, *recentísimo*, *recientísimo*, *crudelísimo* a *cruelísimo*. Běžné užívání tvarů lze konstatovat například u tvarů *pésimo*, *buenísimo*, *máximo* nebo *mínimo*.

Výsledky následující analýzy mohly být ovlivněny nevyvážeností korpusu z hlediska původu dokumentů, ve kterých se hledané tvary objevují. V korpusu jsou španělské texty zastoupeny v 34 % z celkového počtu textů, mexické texty jsou v 11 % případů, argentinské texty v 9 % případů. Texty z Kolumbie, Chile, Venezuely, Paraguaye, Kuby, Peru, Ekvádoru a Dominikánské republiky v méně než 7% případů. Za účelem relevantní analýzy byla posuzována četnost výskytů pro Španělsko a pro Hispánskou Ameriku. V rámci pojmu Hispánská Amerika byly zkoumány výskyty tvarů v zemích Mexiko, Argentina, Kolumbie a Chile. Texty z těch čtyř latinskoamerických zemí jsou v korpusu zastoupeny v 32 % případů. Budou tedy porovnávány četnosti španělských textů (34 %) a četnosti textů

hispanoamerických (32 %), aby byl původ analyzovaných tvarů vyvážený a relevantní. Tvary, které měly méně než 20 výskytů, nebyly dále zkoumány, protože závěry z tak malého počtu výskytů nemusejí být relevantní. Bylo zjištěno, že tvary *paupérrimo*, *óptimo*, *buenísimo*, *ínfimo* a *máximo* jsou v obou zkoumaných lokalitách užívány v podobné míře. Užívání tvarů *pobrisimo*, *pésimo*, *bajísimo*, *mínimo*, *pequeñísimo* a *fuertísimo* převažují v Hispánské Americe a tvary *fortísimo*, *malísimo* a *grandísimo* převažují ve Španělsku. Následující tabulka zaznamenává regionální výskyty dubletních tvarů superlativů absolutních včetně procentuálního zastoupení daného výrazu ve Španělsku a v Hispánské Americe, aby byl lépe viditelný rozdíl v užívání jednotlivých tvarů:

spisovný tvar	výskyty ve Španělsku	výskyty v Hispánské Americe	hovorový tvar	výskyty ve Španělsku	výskyty v Hispánské Americe
paupérrimo	33 %	38 %	pobrisimo	15 %	46 %
pulquérrimo	/	/	pulcrísimo	/	/
óptimo	32 %	33 %	buenísimo	34 %	43 %
pésimo	23 %	45 %	malísimo	47 %	23 %
novísimo	/	/	nuevísimo	/	/
ínfimo	30 %	35 %	bajísimo	26 %	48 %
máximo	36 %	32 %	grandísimo	46 %	24 %
mínimo	28 %	40 %	pequeñísimo	27 %	52 %
certísimo	/	/	ciertísimo	/	/
recentísimo	/	/	recientísimo	/	/
fortísimo	51 %	22 %	fuertísimo	5 %	45 %
crudelísimo	/	/	cruelísimo	/	/

Tabulka 5: Regiony výskytů dubletních tvarů superlativu absolutního

Z analýzy textů, ve kterých se tvary nejčastěji vyskytují, lze konstatovat, že se všechny používají nejčastěji v literatuře. Výjimkou je pouze tvar *óptimo*, který se nejčastěji užívá v akademických textech. Druhým nejčastějším typem textů, ve kterých se tvary vyskytují jsou zpravodajské texty nebo v běžné komunikaci mezi lidmi. Výsledky analýzy mohou být ale opět zkresleny nevyvážeností jednotlivých typů textů v korpusu. V korpusu převažují literární texty, kterých je v celkovém souhrnu 30 % z celkového počtu textů, akademických textů je v korpusu 6 %, příkladů z běžné mluvy je 5 % a zpravodajských textů je také 5 %. Následující tabulka zobrazuje typy textů, ve kterých se dubletní tvary vyskytují včetně procentuálního zastoupení daného výrazu v konkrétní textu z celkového počtu výskytů:

spisovný tvar	nejčastější typ výskytu	druhý nejčastější typ výskytu	hovorový tvar	nejčastější typ výskytu	druhý nejčastější typ výskytu
paupérrimo	literatura (34 %)	zpravodajství (7 %)	pobrisimo	literatura (31 %)	zpravodajství (8 %)
pulquérrimo	/	/	pulcrísimo	/	/
óptimo	akademické texty (13 %)	běžná mluva (10 %)	buenísimo	literatura (52 %)	běžná mluva (5 %)
pésimo	literatura (45 %)	zpravodajství (4 %)	malísimo	literatura (45 %)	běžná mluva (4 %)
novísimo	/	/	nuevísimo	/	/
ínfimo	literatura (42 %)	akademické texty (5 %)	bajísimo	literatura (18 %)	běžná mluva (11 %)
máximo	literatura (28 %)	zpravodajství (9 %)	grandísimo	literatura (47 %)	zpravodajství (4 %)
mínimo	literatura (42 %)	zpravodajství (4 %)	pequeñísimo	literatura (54 %)	běžná mluva (5 %)
certísimo	/	/	ciertísimo	/	/
recentísimo	/	/	recentísimo	/	/
fortísimo	literatura (38 %)	běžná mluva (6 %)	fuertísimo	literatura (45 %)	/
crudelísimo	/	/	cruelísimo	/	/

Tabulka 6: Výskyt dubletních tvarů superlativu absolutní dle typu textu

4.4 **Výsledky korpusové analýzy**

Z této analýzy lze vyvodit, že spisovné tvary dubletních tvarů superlativu absolutního jsou užívány častěji než hovorové tvary. Výjimku tvoří pouze jeden tvar, a to tvar *ciertísimo*, který je užíván častěji než jeho dubletní tvar *certísimo*. Z hlediska regionů výskytů analyzovaných tvarů bylo porovnáváno užívání ve Španělsku a v Hispánské Americe. Spisovné tvary jsou užívány v podobné míře v obou zkoumaných lokalitách s výjimkou tvarů *pésimo* a *fortísimo*. Tvar *pésimo* je více užíván v Hispánské Americe a tvar *fortísimo* je více užíván ve Španělsku. Z hovorových tvarů superlativu absolutního se v podobné míře v obou lokalitách užívá pouze tvar *buenísimo*. Užívání hovorových tvarů *pobrisimo*, *bajísimo*, *mínimo*, *pequeñísimo* a *fuertísimo* převažuje v Hispánské Americe a tvary *malísimo* a *grandísimo* ve Španělsku. Analýza dle typu dokumentu ukázala, že téměř ve všech případech se dubletní tvary vyskytují v literatuře, která nemusí natolik dbát na užívání pouze spisovných výrazů, ale používá výrazy také hovorové. V akademických či jiných oficiálních textech se tyto tvary příliš nepoužívají, zejména ne ty hovorové. Ve velmi malém množství se vyskytují pouze tvary *óptimo* a *ínfimo*. V běžné mluvě se vyskytují převážně hovorové výrazy, ale také v menší míře výrazy spisovné, například *óptimo* či *fortísimo*, jak naznačují výsledky analýzy.

5 Korpusová analýza (paralelní korpus)

5.1 *Paralelní korpus InterCorp*

Korpus InterCorp je paralelním korpusem, který obsahuje texty ve 38 světových jazycích a jejich překlady. InterCorp je součástí Českého národního korpusu, na jehož tvorbě se podílejí pedagogové a studenti Filozofické fakulty Univerzity Karlovy a další spolupracovníci Ústavu Českého národního korpusu. Korpus slouží nejen jako zdroj dat pro teoretické studie, ale také pro výuku cizích jazyků, počítačové zpracování přirozeného jazyka, překladatele i veřejnost.

Ačkoli korpus nabízí širokou škálu možností, jak s výsledky pracovat pomocí statistik a třídění výsledků, jeho velikost je menší než velikost korpusů Španělské královské akademie. Texty také nejsou rovnoměrně žánrově zastoupeny. V této práci bude využíván korpus pro vytvoření přehledu možných variant překladu superlativu absolutního do českého jazyka. (Korpus InterCorp, 2017)

5.2 *Metodologie korpusové analýzy*

Korpusová analýza probíhala ve dvou fázích. V první fázi byly zkoumány možnosti a způsoby překladů superlativu absolutního do češtiny. V druhé fázi byly analyzovány překlady pěti nejfrekventovanějších adjektiv. Nejprve byl vytvořen subkorpus, ve kterém byly zahrnuty pouze španělské originály, a byl omezen pouze na beletristická díla. V rámci tohoto subkorpusu byla analýza překladů prováděna na základě náhodného promíchání vyhledaných vzorků. Detailně bylo analyzováno celkem 400 překladů. Následně byla vytvořena frekvence adjektiv, která se ve tvaru superlativu absolutního objevují nejčastěji, a byla zpracovaná jejich detailní analýza.

V korpusu bylo navoleno, že je nutné pracovat s nejnovější verzí, tedy s devátou verzí španělského korpusu, a vytvořeným subkorpusem, a nejnovější verzí českého korpusu. V analýze tedy bylo pracováno pouze s tvary superlativů absolutních ve španělských textech. Do španělské verze korpusu a vytvořeného subkorpusu byl zadán obecný dotaz na slova, která jsou zakončená koncovkou *-ísimo, -ísima, -ísimos, -ísimas* a to pomocí CQL dotazu [word=".*ísim.*"]. V korpusu bylo nalezeno celkem 3265 výskytů, které byly náhodně promíchány pomocí funkce shuffle. Z toho promíchaného vzorku bylo následně analyzováno 400 překladů superlativů absolutních ze španělštiny do češtiny.

V druhé fázi korpusové analýzy byly v rámci subkorpusu zkoumány překlady pěti nejfrekventovanějších adjektiv, při zadání CQL dotazu [word="*.ísim.*"]. Mezi pěti nejfrekventovanějšími superlativy absolutními byly tyto tvary: *muchísimo* (265 výskytů), *bellísimo* (89 výskytů), *larguísimo* (83 výskytů), *altísimo* (77 výskytů) a *clarísimo* (52 výskytů). U každého tvaru bylo dále zkoumáno 50 výskytů, ze kterých byly vyvozeny závěry. Cílem druhé fáze korpusové analýzy bylo zjistit, jakou variantou překladu jsou tyto superlativy nejčastěji překládány, tedy jaký typ překladu u daného adjektiva převládá.

5.3 První fáze korpusové analýzy

Analýza celkem 400 výskytů superlativu absolutního v paralelním korpusu měla za cíl zjistit různé možnosti a způsoby překladů španělského superlativu absolutního do češtiny, a přinesla několik poznatků, které budou v této kapitole detailněji nastíněny.

Při analýze jednotlivých překladů bylo zjištěno, že superlativ absolutní je možné do češtiny překládat několika možnými způsoby. Každý překlad byl podle svých rysů zařazen do jedné z variant překladů, které budou detailněji představeny včetně konkrétních příkladů, a bude také porovnáno, jaké způsoby překladů se objevují nejvíce a jaké jsou naopak méně časté.

Z výsledků korpusové analýzy lze vyvodit, že španělský superlativ lze do češtiny přeložit pomocí předpon *vele-*, *pře-*, *pra-*, *vy-*; pomocí přípony *-ánský*; pomocí převedení do pozitivu či superlativu; pomocí negace, srovnávací vazby, zdrobňování, zdvojení, jiného významem a pomocí kombinace slovních druhů jakou jsou podstatná jména, přídavná jména, slovesa a příslovce.

5.3.1 Užití jednotlivých způsobů překladu superlativu absolutního

Na základě detailní analýzy možných překladů superlativu absolutního, bylo určeno patnáct způsobů překladu superlativu absolutního ze španělštiny do češtiny. Byly vytvořeny varianty překladů, které byly dále procentuálně vyhodnoceny, aby bylo možné zhodnotit míru užívání jednotlivých typů překladů. Z analýzy byla vyloučena substantiva typu *el Generalísimo*, *el Santísimo*, *el Altísimo* či *el Ilustrísimo*, protože tyto tvary nemají charakter adjektiv a mohly by zkreslovat výsledky celkové analýzy. Následující tabulka zobrazuje nejen všechny nalezené způsoby překladu superlativu absolutního, ale také procentuální zastoupení užití každého z nich v rámci zkoumaného vzorku výskytů:

	varianta překladu superlativu absolutního	počet výskytů	užití překladu
1	adverbium a adjektivum	101	25,25 %
2	pozitiv	92	23,00 %
3	předpony	41	10,25 %
4	jiný význam	38	9,50 %
5	superlativ	28	7,00 %
6	adverbia	24	6,00 %
7	zdrobňování	21	5,25 %
9	adjektivum a substantivum	12	3,00 %
10	substantivum	11	2,75 %
11	zdvojení	9	2,25 %
12	sloveso	7	1,75 %
13	srovnávací vazba	6	1,50 %
14	negace adjektiva	5	1,25 %
15	přípona	5	1,25 %

Tabulka 7: Varianty překladu superlativu absolutního

Některé varianty zkoumaných překladů mají specifický charakter nebo bylo při analýze zjištěno, jak bylo s překlady v rámci jednotlivých typů pracováno. Tato specifika budou rozváděna v dalších podkapitolách, které se budou detailně věnovat každé variantě překladu včetně příkladů.

5.3.2 Překlad superlativu absolutního pomocí užití adverbia a adjektiva

Nejpoužívanější variantou překladu superlativu absolutního je varianta překladu pomocí příslovce a přídavného jména v pozitivu. Z analýzy vyplývá, že tato varianta překladu byla ve zkoumaném vzorku použita celkem ve 101 případě. Příslovce stojí v překladu před přídavným jménem a jsou následující: *neuvěřitelně, velmi, velice, úplně, zcela, strašně, silně, obzvláště, tolik, naprosto, nesmírně, neobyčejně, navýsost, moc, hrozně, výjimečně, extrémně, příliš, kromobyčejně, dokonale, ryze, opravdu, krajně, téměř, hodně,*

docela, čistě, mimořádně, náramně, najednou a neskutečně. Následující tabulka zachycuje míru užívání jednotlivých příslovčí v překladech:

příslovce	počet výskytů	užití překladu (celkem 101)
velmi	16	16,49 %
velice	13	13,54 %
strašně	9	9,37 %
úplně	6	6,25 %
zcela	6	6,25 %
nesmírně	5	5,20 %
moc	4	4,16 %
neobyčejně	4	4,16 %
navýsost	4	4,16 %
krajně	3	3,12 %
neuvěřitelně	3	3,12 %
obzvlášť	3	3,12 %
tolik	2	2,08 %
opravdu	2	2,08 %
hrozně	2	2,08 %
silně	2	2,08 %
najednou	2	2,08 %
neskutečně	2	2,08 %
hodně	2	2,08 %
téměř	1	1,04 %
docela	1	1,04 %
náramně	1	1,04 %
kromobyčejně	1	1,04 %
naprosto	1	1,04 %

výjimečně	1	1,04 %
extrémně	1	1,04 %
čistě	1	1,04 %
příliš	1	1,04 %
dokonale	1	1,04 %
ryze	1	1,04 %
mimořádně	1	1,04 %

Tabulka 8: Užití adverbii v překladu superlativu absolutního

Z analýzy vyplývá, že pro překlad superlativu absolutního bylo použito celkem 31 různých příslovcí, která byla následována přídavným jménem v základním tvaru. Nejčastěji byla pro překlady využita příslovce *velmi* a *velice*, dále také *strašně*, *úplně*, *zcela* a *nesmírně*. Následující příklady uvádějí překlady superlativu absolutního pomocí dvou nejčastěji užívaných příslovcí:

Španělská věta:

1.

Cleopatra: cuatro patas casi invisibles de tan finas y largas terminadas en pezuñas que parecían córneas humanas, cuerpo espigado y nervioso que terminaba en una cola centelleante, cuello aún más largo que las patas y **finísimo** hocico con orejas de terciopelo y ojos violetas.

Český překlad:

1.

Kleopatra: čtyři téměř neviditelné packy, tak byly jemné a dlouhé, zakončené drápy, které vypadaly jako lidské nehty, štíhlé nervní tělo s jiskřivou oháňkou, šíje ještě delší než nohy a **velmi jemný** čenich, sametové uši a fialové oči.

(Vrátný, Reinaldo Arenas, Anežka Charvátová)

2.

Gustavo está **asustadísimo**.

(Pší lásky, Guillermo Arriaga, Šárka Holišová)

2.

Gustavo je velice **vystrašený**.

Užití příslovcí *strašně, výjimečně, extrémně, čistě* nebo *náramně* v překladech svým způsobem také zesiluje a zdůrazňuje význam následujícího přídavného jména v pozitivu, aby tak bylo docíleno co nejpřesnějšího překladu superlativu absolutního, a byla tak co nejlépe zachována maximální či minimální míra vlastnosti věcí nebo osob, které popisují.

5.3.3 Překlad superlativu absolutního pomocí užití pozitivu

Druhý nejčastější způsob překládání superlativu absolutního je pomocí pozitivu, tedy přídavného jména v základním tvaru. Tímto způsobem bylo přeloženo 23,00 % výskytů v rámci zkoumaného vzorku překladů. Překlad pomocí pozitivu je sice velmi častý, ale v některých případech dochází k tomu, že tak není zcela přesně zachycena maximální míra vlastnosti věci, osoby či jevu, která je v originálním znění vyjádřena. V následujících případech je naznačeno, jak překlad pomocí pozitivu probíhá:

Španělská věta:

1.

No quiero ponerme espeso pero, por dar un ejemplo, encontré esbozada hacia el final del poema una Teoría de la Comunicación cuya defensa nos había costado que un **conocidísimo** gurú de la Semiótica (que no soporta que le lleven la contraria en su terreno) abandonara el Metaphysical Club indignado.

(Nejlepší loupákův zážitek, Pablo Tusset, Ondřej Nekola)

Český překlad:

1.

Nechci být únavný, ale mám - li uvést příklad, téměř na konci básně jsem narazil na nástin Teorie komunikace, kterou jsme zastávali tak zuřivě, že z Metaphysical Clubu rozhořčeně vystoupil **světoznámý** guru sémiotiky (který nesnáší, když mu někdo protirečí v jeho oboru).

2.

”He aquí un chisme **utilísimo**” se dijo; de otro modo, tendría que apuntar con lápiz el nombre de esa señorita y podría borrarse.

(Mlha, Miguel de Unamuno, Alena Ondrušková)

2.

„Tomuhle říkám **užitečná** věčička,” pochválil si je. Jinak bych si jméno té slečny musel poznamenat tužkou a snadno by tak mohlo vzít za své.

3.

No se trata de que - como otras veces ha acontecido - una germinación de normas nuevas desplace las antiguas y un fervor **novísimo** absorba en su fuego joven los viejos entusiasmos de menguante temperatura.

(Vzpouora davů, José Ortega y Gasset, Václav Černý; Josef Forbelský)

3.

Nejde o to - jak se to stávalo jindy - že vznikající nová pravidla vytlačují stará a že **nový** zápal ve svém ohni pohlcuje stará nadšení, jejichž teplota klesá.

Z prvního příkladu lze usoudit, že ačkoli byl superlativ absolutní přeložen pomocí pozitivu, jeho význam byl zesílen díky předponě *světo-*, která naznačuje, že daná osoba není pouze známá, ale je světoznámá.

Superlativ absolutní se může objevit také v oslovení, zpravidla na začátku věty. V takovém případě bývá oslovení také přeloženo do pozitivu přídavného jména:

Španělská věta:

Usted, **queridísimo**, rodeado de cadáveres como en el último acto de Hamlet, y llegando a esta inevitable conclusión...

(Vlámský obraz, Arturo Pérez-Reverte, Bronislava Skalická)

Český překlad:

Vy, můj **milý**, obklopen mrtvolami jako v posledním jednání Hamleta, dospějete k nevyhnutelnému závěru...

5.3.4 Překlad superlativu absolutního pomocí předpon

Jedním z dalších užívaných způsobů překladu superlativu absolutního do češtiny je za pomoci využití českých předpon *vele-*, *pře-*, *pra-* a *vy-*. V analýze bylo těchto výskytů celkem 41 (10,25 %). Nejčastěji byla dle analýzy užívána předpona *pře-*. Následující tabulka zachycuje četnost užívání každé z předpony:

předpona	počet výskytů	užití překladu (celkem 41)
pře-	15	36,58 %
pra-	12	29,27 %
vele-	8	19,51 %
vy-	6	14,63 %

Tabulka 9: Užití předpon v překladu superlativu absolutního

Předpona *pra-* je využívána pouze v překladech superlativů absolutních *antiquísimo* (3 výskyty) a *viejísimo* (5 výskytů). V obou případech bývají výrazy překládány identicky, tedy jako *prastarý*, i přesto že, výraz *antiquísimo* může sémanticky působit jako něco starodávného či starobylého. Identický překlad těchto dvou výrazů naznačují tyto dvě věty:

Španělská věta:

1.

Descartó los dos primeros; el Carlos Adolfo estaba lleno de parches y era **viejísimo**; el Fletes era un buen barco, pero caleteaba por medio litoral africano antes de en rumbear a Sudamérica. (Ráj je až za rohem, Mario Vargas Llosa, Jan Hloušek; Jiří Holub)

Český překlad:

1.

První dvě lodě vypustil z úvahy. Carlos Adolfo byla **prastará**, celá zaplátovaná. Fletes byla dobrá loď, jenomže měla plout podél poloviny afrického pobřeží a teprve potom vyrazit k Jižní Americe.

2.

Tras hacer girar la llavecita de plata en la cerradura del cajón chapado en limoncillo, extrajeron las piezas, amarillentas y oscuras, de un **antiquísimo** ajedrez de marfil que ella nunca había visto hasta entonces.

(Vlámský obraz, Arturo Pérez-Reverte, Bronislava Skalická)

2.

Otočil stříbrným klíčkem v zámku zásuvky vykládané hnědelem a vytáhl zažloutlé a tmavé figury **prastaré** šachové hry ze slonoviny, kterou až dosud nikdy neviděl.

5.3.5 Překlad superlativu absolutního pomocí jiného významu

Dalším z možných způsobů překladu superlativu absolutního ze španělštiny do češtiny je pomocí jiného významu. V tomto typu překladu dochází k tomu, že superlativ absolutní není přeložen doslovně, ale pomocí jiných vazeb nebo pomocí jiných slov, která se snaží vystihnout elativ volbou jiných jazykových prostředků. Překlad pomocí jiného významu se v analýze vyskytl celkem u 9,50 % případů. Užití této varianty překladu se nejlépe demonstruje na konkrétních příkladech přeložených vět:

Španělská věta:

1.

Este loro es **potentísimo**, tía. (Beatriz a nebeská těl(es)a, Lucía Etxebarria, Hana Kloubová)

Český překlad:

1.

Tahle věž **fakt šlape**, člověče.

2.

Lo encontré con la barba crecida, **abrigadísimo** bajo un alto de mantas y angustiado porque estos médicos chambones no consiguen diagnosticar mi enfermedad.

(Zlobivá holka, Mario Vargas Llosa, Vladimír Medek)

2.

Našel jsem ho zarostlého, **zakrytého až po bradu** hromadou příkrývek a skleslého, poněvadž ti nemožní doktoři nedokážou přijít na to, co mi je.

3.

Desde lejos tenían un aire parecido, porque Coco estaba **delgadísimo**.

(Beatriz a nebeská těl(es)a, Lucía Etxebarria, Hana Kloubová)

3.

Takhle zdálky spolu ladili, protože Coco byl **taky kost a kůže**.

5.3.6 Překlad superlativu absolutního pomocí užití superlativu

Celkem ve 28 případech byl superlativ absolutní přeložen pomocí superlativu. Je možné tedy zhodnotit, že ze tří stupňů adjektiv je možné pro překlad superlativu absolutního využít dva z nich, tedy pozitiv a superlativ. Následující příklad uvádí překlad pomocí superlativu:

Španělská věta:

Después, mientras el taxi se alejaba, vieron la sombra de Liz, la sombra adorada, y luego, como si un soplo de aire fétido irrumpiera en un anuncio de compresas, la sombra de un hombre que los dejó paralizados, Espinoza con un ramo de flores en la mano, Pelletier con un libro de Sir Jacob Epstein envuelto en un **finísimo** papel de regalo.

(2666, Roberto Bolaño, Anežka Charvátová)

Český překlad:

Zatímco se taxík vzdaloval, uviděli Lizin stín, zbožňovaný stín, a potom, jako by se vetřel smrdutý van do reklamy na vložky, spatřili stín nějakého muže, který je úplně ochromil, Espinozu s kyticí v ruce, Pelletiera s knihou od Sira Jakoba Epsteina, zabalenou do **nejjemnějšího** dárkového papíru.

5.3.7 Překlad superlativu absolutního pomocí příslovce

V analýze překladů se také objevily případy, ve kterých byl superlativ absolutní přeložen pomocí příslovcí. Takových případů bylo celkem 24 (6,00 %). V 15 případech

(41,66 %) byl superlativ absolutní přeložen pomocí jednoho příslovce, v 9 případech (37,50 %) byl superlativ absolutní přeložen pomocí dvou příslovcí stojících za sebou. Následující příklady zachycují užití jednoho příslovce a také dvou příslovcí stojících za sebou:

Španělská věta:

1.

“Bueno... , te advertí que a Patty no le gustaría hablar de ello” - dijo Pepón **cortadísimo**.
(Patty Diphusa, Venuše záchodků, Pedro Almodóvar, Anežka Charvátová)

Český překlad:

1.

„No... varoval jsem tě přece, že Patty o tom nebude chtít mluvit,“ řekl jí **upjatě** Pepík.

2.

...al contrario: como si buscara desmentir su fama de hombre hurraño (o quizás es que ésta carecía de fundamento), estuvo **cordialísimo**, y la tarde se nos fue charlando.
(Vojáci od Salaminy, Javier Cercas, Blanka Stárková)

2.

...jako by naopak chtěl vyvrátit svou pověst nespolečenského mrzouta (nebo snad tato pověst byla lichá), choval se **velmi srdečně** a celé odpoledne jsme si povídali.

5.3.8 Překlad superlativu absolutního pomocí zdrobňování

Z analýzy vyplývá, že mnohdy bývá superlativ absolutní do češtiny překládán pomocí zdrobňování. Celkem bylo takových případů 21 (5,25 %). Také to tedy může být způsob, jak vyjádřit maximální či minimální míru vlastnosti věcí či osob. Následující tabulka zachycuje příklady zdobněných tvarů přídavných jmen, které se v překladech vyskytly:

superlativ absolutní	český překlad
delgadísimo	tenounký
levísimo	lehoučký
debilísimo	slaboučký

jovencísimo	mladičký
tenuísimo	slaboučký
viejísimo	staříčkový
blanquísimo	běloučký

Tabulka 10: Zdrobnělé tvary v překladu superlativu absolutního

5.3.9 Překlad superlativu absolutního pomocí adjektiv a substantiv

Superlativ absolutní lze do češtiny překládat pomocí kombinace adjektiv a substantiv. Celkem bylo tímto způsobem překladu v rámci analýzy přeloženo 12 výskytů (3,00 %). V těchto případech stálo přídavné jméno na prvním místě a bylo následované podstatným jménem. Příkladem této varianty překladu může být například překlad superlativu absolutního *felicísimo* jako *nesmírné štěstí*:

Španělská věta:

El exceso de mi infelicidad me hizo estar **felicísimo** de acierto.

(Ábel Sánchez, Miguel de Unamuno, Jana Zuluetová-Cahová)

Český překlad:

Přemíra mého neštěstí mi zároveň přinesla pocit **nesmírného štěstí** z tohoto úspěchu.

5.3.10 Překlad superlativu absolutního pomocí substantiva

Celkem ve jedenácti případech (2,75 %) byl superlativ absolutní přeložen za využití podstatného jména. Následující příklad uvádí příklad takového překladu:

Španělská věta:

Y al cabo: Vicente dice que no, que **el ilustrísimo** es sólo para los directores.

Český překlad:

A za chvíli: Vicente říká, že ne, že **titul** se dává jenom ředitelům.

5.3.11 Překlad superlativu absolutního pomocí zdvojení

Pouze v devíti překladech (2,25 %) se vyskytlo zdvojení v rámci přídavného jména nebo zdvojení příslovce stojícího před přídavným jménem, aby tak byla vyjádřena maximální míra vlastnosti. Až na jeden výskyt se tento způsob překladu týkal zejména barev:

superlativ absolutní	český překlad
viejísimo	moc a moc starý
negrísimo (5x)	černočerný
azulísimo (2x)	modromodrý
(negro) intensísimo	černočerný

Tabulka 11: Zdvojení v překladu superlativu absolutního

V jednom případě došlo k menšímu významovému posunu, kdy superlativ absolutní intensísimo byl přeložen také jako černočerný, ačkoli v doslovném překladu přídavné jméno intenso znamená výrazný/ pronikavý, v souvislosti s popisem barvy:

Španělská věta:

1.

Su pelo era de un **negro intensísimo** y sus ojos, además de su insólito color, lanzaban un fulgor inquietante.

(Vrátný, Reinaldo Arenas, Anežka Charvátová)

Český překlad:

1.

Měla **černočernou** srst a oči se jí krom nezvyklé barvy ještě navíc znepokojivě blýskaly.

2.

El mar está **azulísimo**, encima hay un jardín de girasoles, tulipanes, adelfas, siemprevivas, mar-pacíficos, orquídeas, jazmines, margaritas, y todas, todas las flores del planeta.

(Každý den nic, Zoé Valdésová, Blanka Stárková)

2.

Moře je **modromodré**, nad ním se rozprostírá zahrada, rostou v ní slunečnice, tulipány, oleandry, slaměnky, bougainvillee, orchideje, jasmíny, sedmikrásky a všecky, všecičky květiny z celé planety.

5.3.12 Překlad superlativu absolutního pomocí slovesa

V analýze se vyskytlo také sedm případů (1,75 %) překladu superlativu absolutního pomocí slovesa. Bylo tedy vypuštěno jak přídavné jméno, tak také příslovce a superlativ absolutní byl vyjádřen pouze slovesem, jak naznačují následující příklady:

Španělské znění věty:

1.

El tono medio del resto se ve muy agravado, atención, por el corte de pelo de Camarasa (**odiadísimo** en Blaugrania, dicho sea de paso).

(Divoši a citlivky. Fotbalové fejetony, Javier Marías, Anežka Charvátová)

Český překlad:

1.

Průměr zbytku je velmi pokažený Camarosovým účesem (toho ostatně v katalánské Blaugranii **nesnášejí**).

2.

Por de pronto a Esther la pareces inteligente y lee libros de esos raros, tostonazos que no se traga nadie, que me acuerdo cuando "El Patrimonio", Valen se tronchaba y Esther, la sabihonda, que era un libro simbólico, date cuenta, qué sabrá ella, y cuando te dio la depresión o eso, ídem de lienzo, que tú, **pesadísimo**, con la frivolidad y la violencia...

(Pět hodin s Mariem, Miguel Delibes, Jana Novotná)

2.

Esther je přesvědčena, že jsi ten nejinteligentnější člověk na světě a čte podivné knihy od těch sucharů, kterými se neprokouše nikdo jiný než vy a vám podobní. Vzpomínám na to tvoje "Dědictví", Valen se smála jako blázen, ale ten vševěd Esther mlela stále svou, je prý to

symbolická kniha. Co ona o tom ví! Když jsi trpěl těmi svými depresemi, nebo co to bylo, tak to bylo stejné, **ubíjí** tě prý frivolnost a násilí světa...

5.3.13 Překlad superlativu absolutního pomocí srovnávací vazby

V dalších šesti případech se v analýze vyskytl překlad superlativu absolutního pomocí vyjádření porovnání nebo pomocí využití prostředků k porovnávání. Došlo tedy k tomu, že například superlativ absolutní *modestísimo* přeložen jako *více než skromný*; *famosísimo* jako *ze všech nejproslulejší*. Následující příklady naznačují překlad superlativu absolutního pomocí srovnávací vazby:

Španělská věta:

1.

Pero, era sobre todo él, por la resplandeciente limpieza moral que emanaba de su persona, la frugalidad de su vida - vivía solo, en el **modestísimo** pisito de la rue Saint-Pierre, en Montmartre, atiborrado de libros y papeles, donde le llevaste un día un reloj de arena de regalo-, su bondad, su horror a toda forma de violencia...

(Ráj je až za rohem, Mario Vargas Llosa, Jan Hloušek; Jiří Holub)

Český překlad:

1.

Byl to ale především on, díky jehož mravní ryzosti, jež z něj oslnivě vyzařovala, střídmosti jeho života - žil sám ve **více než skromném** bytečku v rue Saint - Pierre na Montmartru, který byl zavalen knihami a písemnostmi a kam jsi mu jako dárek přinesla přesýpací hodiny - jeho dobroty, jeho hrůzy z každé formy násilí...

2.

Me aseguró que entre esos hombres había facinerosos célebres por sus tropelías y mencionó a uno de ellos, **famosísimo** por su crueldad, Joáo Satán, quien se ha instalado en Canudos con su partida y es uno de los lugartenientes del Consejero.

(Válka na konci světa, Mario Vargas Llosa, Vladimír Medek)

2.

Ujistil mne, že mezi nimi jsou zločinci, pověstní svými násilnostmi, a jmenoval jednoho z nich, **ze všech nejproslulejšího svou krutostí**, Joóa Satana, jenž se i se svou tlupou usadil v Canudosu a je teď jedním z Rádcových zástupců.

5.3.14 Překlad superlativu absolutního pomocí negace adjektiva

V pěti případech byla použita varianta překladu pomocí negace přídavného jména. Z celkového množství tvoří tyto výskyty pouze četnost 1,25 % ze všech zkoumaných překladů. V této variantě překladu se vyskytla zajímavá věc, a to identický překlad dvou různých superlativů do češtiny, jak zachycuje následující tabulka:

superlativ absolutní	český překlad
pulcrísimo (2x)	neposkvrněný
purísimo (3x)	neposkvrněný

Tabulka 12: Negace adjektiva v překladu superlativu absolutního

5.3.15 Překlad superlativu absolutního pomocí přípony

V pěti případech se v rámci analýzy objevila také varianta překladu pomocí přípony -*ánsky*. Následující dva příklady naznačují užití této varianty překladu:

Španělské znění věty:

1.

El caño se había vuelto un río **anchísimo**, después de tragarse las orillas.

(Vypravěč, Mario Vargas Llosa, Anežka Charvátová)

Český překlad:

1.

Potok pohltil břehy a proměnil se v **širokánskou** řeku.

2.

Cuando volví a darme cuenta de que vivía tuve la sensación de que acababa de subir desde el fondo de algún **hondísimo** pozo, del que conservaba la cavernosa sensación de unos ecos en la oscuridad. (Nic, Carmen Laforet, Blanka Stárková)

2.

Probudila jsem se k životu s pocitem, jako bych se právě vydrápala ze dna **hlubokánské** studny, z níž jsem si uchovala jeskynní dojem jakéhosi echa v temnotách.

5.3.16 Možnosti překladu superlativu absolutního do češtiny

Český překlad musí vyplývat nejen z doslovného překládání, ale také z kontextu celého textu či díla, a proto dochází k tomu, že se v každém jiném případě může superlativ absolutní překládat několika způsoby. V korpusové analýze se tento jev týkal například překladů superlativu absolutního finísimo. Tento superlativ absolutní se v korpusové analýze objevil v pěti různých variantách. V prvním příkladu překladu je superlativ absolutní přeložený pomocí pozitivu, v druhém příkladu pomocí superlativu, ve třetím příkladu pomocí jiného významu, ve čtvrtém příkladu pomocí příslovce a přídavného jména a v pátém příkladu pomocí předpony *pře-*:

Španělské znění věty:

1.

Un sudor **finísimo** le corría por el cuello, lubricando la carne suave y redonda de los brazos y la espalda lisa, de separación acentuada.

(Smrt Artemia Cruze, Carlos Fuentes, Helena Posseltová)

Český překlad:

1.

Po krku jí stékaly **jenné** perličky potu a pokrývaly hebké, kulaté paže a holá záda.

2.

Después, mientras el taxi se alejaba, vieron la sombra de Liz, la sombra adorada, y luego, como si un soplo de aire fétido irrumpiera en un anuncio de compresas, la sombra de un hombre que los dejó paralizados, Espinoza con un ramo de flores en la mano, Pelletier con un

libro de Sir Jacob Epstein envuelto en un **finísimo** papel de regalo.

(2666, Roberto Bolaño, Anežka Charvátová)

2.

Zatímco se taxík vzdaloval , uviděli Lizin stín , zbožňovaný stín , a potom , jako by se vetřel smrdutý van do reklamy na vložky , spatřili stín nějakého muže , který je úplně ochromil , Espinozu s kyticí v ruce , Pelletiera s knihou od Sira Jakoba Epsteina , zabalenou do **nejjemnějšího** dárkového papíru .

3.

Trajo a un negrito, que se instaló detrás de su silla a abanicarla con un plumero, **finísimo** detalle que nos dejó a todos los demás, gente ruda, atónitos.

(Inés, má drahá, Isabel Allende, Monika Baďurová)

3.

Přivedla s sebou malého černouška, který se postavil za její židli a ovíval ji vějířem z peří. Tento **vybraný** detail nás ostatní zcela ohromil, připadali jsme si jako neotesanci.

4.

Sólo habían descansado cuatro horas, pues la procesión de la víspera terminó pasada la medianoche, pero el León de Natuba, que tenía un oído **finísimo**, sintió en el sueño la voz inconfundible y saltó del suelo a coger la pluma y el papel y a anotar la frase que no debía perderse.

(Válka na konci světa, Mario Vargas Llosa, Vladimír Medek)

4.

Odpočivali teprve čtyři hodiny, poněvadž včerejší procesí skončilo až po půlnoci, Lev z Natuby, který měl **kromobyčejně jemný** sluch, však ve spánku zaslechl světcův nezaměnitelný hlas, okamžitě vyskočil a chopil se pera a papíru, aby zapsal ta slova, která nesměla zapadnout.

5.

De la problemática psicosocial se había pasado a la estético-social, lo que con su oído **finísimo** fue captado por el Nene Costa que des de ese instante se incorporó como miembro

activo: imaginar una discusión de ese género sin él era como imaginar el análisis de una carrera de autos sin el asesoramiento de Fangio.

(Abaddón zhoubee, Ernesto Sabato, Anežka Charvátová)

5.

Od psychologicko - společenské problematiky se přešlo na esteticko - společenskou a Nene Costa to svým **přejemným** sluchem okamžitě postřehl a hned se aktivně vložil do debaty: myslet si, že by se taková diskuse mohla obejít bez něho, bylo jako představit si analýzu automobilového závodu bez účasti Fangia.

5.4 Výsledky první fáze korpusové analýzy

Z první fáze korpusové analýzy paralelního korpusu InterCorp, v rámci které byly zkoumány možnosti překladů superlativu absolutního do češtiny, vyplývá, že možných variant překladů je patnáct. Celkem ve 25,25 % případů byl superlativ absolutní do češtiny přeložen pomocí kombinace adverbia a adjektiva. Tato varianta překladu byla tedy nejčastější. Druhou nejčastější variantou překladu byl překlad pomocí přídavného jména v pozitivu, a to ve 23 % případů. Třetí nejčastější variantou překladu byl překlad pomocí předpon. Takových překladů bylo 10,25 % ze zkoumaného vzorku 400 překladů. Další možnosti překladu byly užívány v méně než 11 % zkoumaných výskytů. Mezi tyto méně často užívané varianty překladu patří překlady za využití jiného významu, superlativu, adverbia, zdrobňování, adjektiva a substantiv, zdvojení, slovesa, srovnávací vazby, negace přídavných jmen a přípony.

Různé způsoby překladů mohou záviset na konkrétním díle, dokumentu, textu a také na překladateli. Do češtiny je tedy možné superlativ absolutní překládat pomocí výše uvedených variant. Některé překlady vystihují charakter superlativu absolutního více a některé méně, jak ukazují mimo jiné také z příklady v jednotlivých podkapitolách.

5.5 Druhá fáze korpusové analýzy

V druhé fázi korpusové analýzy byly zkoumány překlady pěti nejfrekventovanějších superlativů absolutních do češtiny. Výsledkem této korpusové analýzy by mělo být posouzení, jaká varianta překladu se u těchto superlativů absolutních vyskytuje. V subkorpusu byly tedy analyzovány superlativy absolutní *muchísimo*, *bellísimo*, *larguísimo*, *altísimo* a *clarísimo*, každý celkem v 50 výskyttech. Celkový počet výskytů superlativu absolutního

muchísimo byl 265, superlativu absolutního *bellísimo* 89, superlativu absolutních *larguísimo* 83, superlativu absolutního *altísimo* 77 výskytů a superlativu absolutního *clarísimo* 52 výskytů.

5.5.1 Překlad superlativu absolutního *muchísimo*

Na základě korpusové analýzy bylo zjištěno, že je možné překládat superlativ absolutní *muchísimo* pěti různými možnostmi. Nejčastěji, tedy ve 39 případech byl superlativ absolutní překládán pomocí příslovce, v 6 případech pomocí přídavného jména, ve 4 případech došlo ke zdvojení a v jednom případě byl tvar superlativu absolutního přeložen pomocí přídavného jména v komparativu. Následující tabulka zobrazuje četnost jednotlivých překladů:

varianta překladu	počet výskytů	užití překladu (celkem 50)
příslovce	39	78,00 %
přídavné jméno	6	12,00 %
zdvojení	4	8,00 %
komparativ	1	2,00 %

Tabulka 13: Varianty překladu superlativu absolutního *muchísimo*

Mezi příslovce, pomocí kterých byl superlativ absolutní nejčastěji překládán náležely následující: *velmi* (12,82 %), *hodně* (12,82 %), *hrozně* (12,82 %), *strašně* (12,82 %), *mnohem* (10,25 %) a *velice* (10,25 %). Mezi přídavná jména v překladu například patřila: *strašlivý*, *strašná* a *nesmírné*. Následující dva překlady zachycují překlad superlativu absolutního *muchísimo* pomocí příslovce a pomocí přídavného jména:

Španělská věta:

1.

Yo detesté intensamente a todos mis maridos y eso no me impidió querer **muchísimo** a los tres. (Procitnutí slečny Primové, Natalia Sanmartín Fenollera, Dora Poláková; Jana Novotná)

Český překlad:

1.

Já sama jsem všemi svými manžely velmi opovrhovala, což mi nebránilo je všechny tři **velmi** milovat.

2.

Yo tengo miedo, mucho miedo, **muchísimo** miedo.

(Vrátný, Reinaldo Arenas, Anežka Charvátová)

2.

Já mám strach, strašný strach, **strašlivý** strach.

5.5.2 Překlad superlativu absolutního *bellísimo*

Superlativ absolutní *bellísimo* byl z výsledků analýzy překládán pomocí přídavného jména v pozitivu (*krásný*), pomocí zesílení významu (*nádherný*, *báječný*) a pomocí předpony *pře-* (*překrásný*, *přenádherný*). Nejčastěji, celkem ve 26 případech byl tento superlativ absolutní přeložen za užití předpony *pře-*; ve 25 překladech se vyskytlo slovo překrásný a v 1 případě slovo *přenádherný*. Následující tabulka zobrazuje četnost možných variant překladu superlativu absolutního *bellísimo*:

varianta překladu	počet výskytů	užití překladu (celkem 50)
předpona	26	52,00 %
zesílení významu	17	34,00 %
přídavné jméno	7	14,00 %

Tabulka 14: *Varianty překladu superlativu absolutního bellísimo*

Následující příklad zachycuje překlad superlativu absolutního pomocí předpony *pře-*:

Španělská věta:

Hasta 1836 no se atrevió nadie a recordar cuál era la verdadera personalidad de Sócrates, se atrevió a esto Louis Ferdinand Lélut en Du démon de Socrate, un **bellísimo** ensayo que,

basándose escrupulosamente en el testimonio de Jenofonte, recompuso la imagen del sabio griego.

(Bartleby a spol., Enrique Vila-Matas, Lada Hazaiová)

Český překlad:

Až do roku 1836 si nikdo netroufal připomenout, jaká byla skutečná Sokratova osobnost, toho se odvážil až Louis Francisque Lélut v **překrásném** eseji O Sokratových běsech, kde se sice úzkostlivě opíral o Xenofontovo svědectví, ale obraz řeckého učence zcela přetvořil.

5.5.3 Překlad superlativu absolutního *larguísimo*

Superlativ absolutní *larguísimo* byl z výsledků analýzy překládán pěti způsoby: pomocí přípony *-ánský* (10 výskytů), pomocí předpony *pře-* (10 výskytů), pomocí příslovce a přídavného jména (14 výskytů), pomocí negace adjektiva (5 výskytů) a pomocí přídavného jména v pozitivu (11 výskytů). Z výsledků analýzy vyplývá, že překlad superlativu absolutního *larguísimo* je různorodý a užívaných variant překladů je několik. Následující tabulka představuje příklady překladů a také četnost jejich užití v rámci analyzovaných výskytů:

varianta překladu	možný překlad	užití překladu (celkem 50)
adverbium a adjektivum	velmi/ hodně/ velice dlouhý	28,00 %
pozitiv	dlouhý	22,00 %
přípona	dlouhatánský	20,00 %
předpona	předlouhý	20,00 %
negace adjektiva	nekonečný	10,00 %

Tabulka 15: Varianty překladu superlativu absolutního *larguísimo*

5.5.4 Překlad superlativu absolutního *altísimo*

Variant překladů superlativu absolutního *altísimo* se v analýze vyskytlo celkem šest. Nejčastěji byl superlativ absolutní překládán pomocí přídavného jména v pozitivu (celkem 19 výskytů). Druhým nejčastějším způsobem překladu byla přípona *-ánský* (15 výskytů) a dále byl tento elativ překládán pomocí superlativu, pomocí příslovce a přídavného jména. V jednom případě byl přeložen také pomocí předpon *pře-* a pomocí podstatného jména.

Následující tabulka všechny možné varianty překladu tohoto superlativu absolutního včetně četnosti užití jednotlivých překladů:

varianta překladu	počet výskytů	užití překladu (celkem 50)
přídavné jméno	19	38,00 %
přípona	15	30,00 %
příslovce + přídavné jméno	8	16,00 %
superlativ	5	10,00 %
předpona	2	4,00 %
podstatné jméno	1	2,00 %

Tabulka 16: Varianty překladu superlativu absolutního *altísimo*

Zajímavým překladem může být překlad pomocí podstatného jména. Ze superlativu absolutního *altísimo* se totiž v překladu stal výraz *dlouhán*:

Španělská věta:

Del fondo más promiscuo de la Tribuna Sur, de pronto - negro, flaco, **altísimo**, dientón-, emergió un hombre que escaló livianamente el enrejado e irrumpió en la cancha dando gritos incomprensibles. (Tetička Julie a zneuznaný genius, Mario Vargas Llosa, Libuše Prokopová)

Český překlad:

Z pestré směsice lidí na jižní tribuně se náhle odtrhl černý, vyzáblý **dlouhán** s jedním vyčuhujícím zubem, lehce se přehoupl přes hrazení a s nesrozumitelnými výkřiky vběhl na hřiště.

5.5.5 Překlad superlativu absolutního *clarísimo*

Také superlativ absolutní *clarísimo* je možné dle analýzy přeložit do češtiny šesti možnými způsoby. Nejčastějším způsobem (20 výskytů) je překlad pomocí příslovce a přídavného jména v podobě *naprosto/ úplně/ velmi/ zcela jasně*. Velice časté byly také překlady pomocí příslovce (*zřetelně/ jasně*) nebo pomocí přídavného jména (*zřetelný/ jasný*). V analýze se také vyskytly překlady pomocí komparativu (*jasnější*), pomocí předpony

(*přejasný*) a pomocí superlativu (*nejjasnější*). Dle statistik byly ale tyto tři způsoby překladu spíše minoritní, jak naznačuje také následující tabulka:

varianta překladu	počet výskytů	užití překladu (celkem 50)
příslovce + přídavné jméno	20	40,00 %
příslovce	10	20,00 %
přídavné jméno	10	20,00 %
komparativ	5	10,00 %
superlativ	3	6,00 %
předpona	2	4,00 %

Tabulka 17: Varianty překladu superlativu absolutního *clarísimo*

5.6 Výsledky druhé fáze korpusové analýzy

Ve druhé fázi korpusové analýzy bylo analyzováno pět nejfrekventovanějších superlativů absolutních a jejich překlady do češtiny. Při analýze elativu *muchísimo* bylo zjištěno, že bývá nejčastěji překládán pomocí příslovce a pomocí přídavných jmen. Nejméně možných variant překladu bylo možných u elativu *bellísimo*, u kterého byly zjištěny jen tři možné způsoby překladu. Nejčastější byl překlad za pomoci předpony *pře-*. Superlativ absolutní *larguísimo* je naopak elativem, který je možný překládat mnoha způsoby a na základě analýzy nebylo možné jednoznačně určit, který z variant překladů je nejčastější. Překlady jsou možné pomocí příslovce a přídavného jména, pomocí přídavného jména, pomocí přípony a předpony. Elativ *altísimo* bývá nejčastěji překládán pomocí přídavného jména nebo pomocí přípony. Třemi nejčastějšími způsoby překladu elativu *clarísimo* byly překlady za užití příslovce a přídavného jména, za užití příslovce nebo za užití přídavného jména.

6 Shrnutí první a druhé fáze korpusové analýzy

Výsledkem první fáze korpusové analýzy bylo zjištění, jakými způsoby je možné superlativ absolutní do češtiny překládat. Na základě výsledků bylo tedy popsáno celkem patnáct variant překladů superlativu absolutního. Nejčastějším překladem, a to ve 24,00 % případů byl překlad pomocí kombinace adverbia a adjektiva. Další dvě varianty, užití pozitivu a přenesení významu, jsou také často využívány. Četnost užití první možnosti byla v analýze 23,00 % a četnost užití druhé možnosti byla 9,50 %. Další varianty překladu superlativu absolutního byly využívány v méně než 9 % případů.

Druhá fáze korpusové analýzy byla zaměřena na pět nejfrekventovanějších superlativů absolutních (*muchísimo, bellissimo, larguísimo, altísimo, clarísimo*) s cílem zanalyzovat možnosti jejich překladu do češtiny. Analýza ukázala, že superlativy absolutní *larguísimo* a *clarísimo* jsou nejčastěji překládány pomocí příslovce s přídavným jménem. Tato varianta překladu byla také jednou z nejčastěji užívaných, jak vyplývá z výsledků první fáze korpusové analýzy. Nejčastěji užívaný překlad superlativu absolutního *altísimo* byl pomocí pozitivu, který byl také na základě první fáze korpusové analýzy vyhodnocen jako jeden z nejčastěji užívaných. Elativ *muchísimo* byl nejčastěji překládán pomocí příslovce a elativ *bellísimo* pomocí předpony *pře-*.

7 Závěr

Výsledkem analytické části této práce, která byla rozdělena celkem do tří korpusových analýz, a která vycházela z dat korpusů *Corpes XXI* a *Inter Corp*, bylo určení užívání tvarů superlativu absolutního a jeho varianty překladu do češtiny. Korpusová analýza v rámci jednojazyčného korpusu *Corpes XXI* ukázala, že dubletní tvary superlativu absolutního se vyskytují v různé míře. Z analýzy vyplývá, že více se užívají spisovné tvary superlativu absolutního (*paupérrimo*, *pulquérrimo*, *óptimo*, *pésimo*, *novísimo*, *ínfimo*, *máximo*, *mínimo*, *certísimo*, *recentísimo*, *fortísimo*, *crudelísimo*) než tvary hovorové. Součástí této analýzy byla také analýza regionálního výskytu dubletních tvarů elativu. Na základě výsledků analýzy lze konstatovat, že spisovné tvary superlativu absolutního *paupérrimo*, *óptimo*, *ínfimo* a *máximo* se ve španělském regionu a v hispanoamerickém regionu využívají v podobné míře, a to v rozpětí 32 – 38 % výskytů z celkového počtu. Ostatní užití tvarů elativu vykazují následující odchylky. Spisovný tvar *fortísimo* je více užíván ve Španělsku, a to s rozdílem 31 % výskytů. Spisovný tvar *pésimo* je více užíván v Hispánské Americe, a to s rozdílem 22 % případů stejně jako tvar *mínimo* s rozdílem 12 %. Z hovorových tvarů se v podobné míře v obou regionech užívá tvar *buenísimo*. Hovorové tvary *pobrisimo*, *bajísimo*, *pequeñísimo* a *fuertísimo* se užívají více v Hispánské Americe a to s rozdílem více než 20 %. Ve Španělsku se z hovorových tvarů více než v Hispánské Americe užívají tvary *malísimo* a *grandísimo* také s více jak 20 % rozdílem v počtu výskytů. Z analýzy vyplývá, že zatímco spisovné tvary jsou až na výjimky užívané v podobné míře, pět ze sedmi zkoumaných hovorových tvarů je více užíváno v Hispánské Americe. Následující analýza dokumentů, ve kterých se zkoumané výrazy objevují ukázala, že spisovné i hovorové dubletní tvary se nejvíce vyskytují v literatuře. V akademických textech se ve velmi malém množství vyskytují pouze tvary *óptimo* a *ínfimo*. V běžné mluvě se ze spisovných výrazů vyskytují pouze tvary *óptimo* či *fortísimo*, ale převážně se v tomto způsobu komunikace užívají hovorové výrazy.

Na základě výsledků korpusové analýzy v rámci paralelního korpusu *InterCorp* bylo zjištěno a popsáno patnáct možných variant překladu superlativu absolutního do češtiny. Superlativ absolutní je možné do češtiny překládat pomocí předpon *vele-*, *pře-*, *pra-*, *vy-*; pomocí přípony *-ánský*; pomocí převedení do pozitivu či superlativu; pomocí negace, srovnávací vazby, zdrobňováním, zdvojením, jiným významem a pomocí kombinace slovních druhů jakou jsou podstatná jména, přídavná jména, slovesa a příslovce. Nejčastější varianta překladu je pomocí kombinace adverbia a adjektiva. Tato varianta se vyskytla celkem ve 25,25 % případů. Druhou nejčastější variantou překladu byl překlad pomocí přídavného jména v pozitivu, a

to ve 23 % případů. Třetí nejčastější variantou překladu byl překlad pomocí předpon, který se vyskytl 10,25 % překladů. Další možnosti překladu byly užívány v méně než 11 % zkoumaných výskytů. Dále bylo pomocí dat z korpusu InterCorp analyzováno pět nejfrekventovanějších superlativů absolutních (*muchísimo, bellísimo, larguísimo, altísimo a clarísimo*) z hlediska variant jejich překladu. Tvar *muchísimo, clarísimo* a *larguísimo* byly nejčastěji překládány pomocí adverbia a adjektiva. Elativ *bellísimo* byl nejčastěji překládán pomocí předpony *pře-*. Elativ *altísimo* byl nejčastěji překládán pomocí přídavného jména. Varianty překladů těchto pěti nejfrekventovanějších superlativů absolutních odpovídají výsledkům předchozí analýzy. Tři nejčastější varianty překladu superlativu absolutního do češtiny odpovídají také nejčastějším variantám překladu pěti nejfrekventovanějších superlativů absolutních, které byly v druhé fázi korpusové analýzy v rámci paralelního korpusu zkoumány.

Z teoretického úvodu vyplývá, že superlativ absolutní je v češtině vyjadřován pomocí slovních spojení, předpon, skládání slov, zdvojení, zdrobnění nebo přípon. Analytická část této práce dokázala, že pomocí způsobů, které teoretické zakotvení superlativu absolutního zachycuje, je možné superlativ absolutní do češtiny překládat. Další způsoby překladu, které byly představeny díky korpusové analýze, byly například pomocí superlativu, srovnávací vazby nebo negace adjektiva. Lze tedy konstatovat, že ačkoli superlativ absolutní v systému českého jazyka není explicitně zastoupen, existují způsoby, jakými je možné ho do českého jazyka překládat. Pro překlad totožných tvarů elativu mohou být v češtině pokaždé zvoleny jiné jazykové prostředky, jinými slovy tvar superlativu absolutního může být přeložen několika možnými způsoby.

Resumé

Tato práce se zabývá superlativem absolutním, který je součástí španělského stupňování přídavných jmen. Práce se superlativu absolutnímu věnuje proto, protože ten v českém jazykovém systému není zakotven. Teoretická část této práce, která se zabývá systémem španělského a českého stupňování, včetně představení superlativu absolutního v obou jazycích naznačuje, že ve stupňováních přídavných jmen v obou jazycích existují podobnosti, ale také odlišnosti. I přes dané odlišnosti existují způsoby, kterými je možné v českém jazyce elativ vyjádřit. Teorie představuje nejčastější způsoby překladu superlativu absolutního, a to pomocí slovního spojení nebo slovotvorně. Analytická část této práce představuje nejen tyto dva způsoby překladu elativu, ale popisuje více jeho možných variant překladu.

Užívání superlativu absolutního a jeho možné varianty překladů do češtiny byly zkoumány v rámci korpusových analýz, které vycházely z dat jednojazyčného korpusu *Corpes XXI* a paralelního korpusu *InterCorp*, a které byly rozděleny celkem do tří částí. Korpusová analýza realizována pomocí dat jednojazyčného korpusu *Corpes XXI* se zabývala užitím dubletních tvarů superlativu absolutního z několika hledisek. Nejprve byl zjištěn počet výskytů spisovných i hovorových tvarů superlativu absolutního, se kterými se pracovalo v další části této korpusové analýzy, jejímž úkolem bylo zjistit, ve kterém regionu se jednotlivé tvary užívají nejčastěji. Ve třetí části analýzy byly zkoumány texty, ve kterých se dané výrazy nejčastěji vyskytují. Korpusová analýza pomocí dat paralelního korpusu *InterCorp* se zabývala variantami překladů superlativu absolutního do češtiny. V rámci paralelního korpusu byly také zkoumány varianty překladů pěti nejfrekventovanějších superlativů absolutních.

Korpusová analýza jednojazyčného korpusu naznačuje užívání spisovných a hovorových tvarů neboli dubletních tvarů superlativu absolutního. Z analýzy vyplývá, že spisovné tvary superlativu absolutního jsou užívány častěji než hovorové tvary. Nejčastěji užívaným tvarem je spisovný tvar *óptimo*. V rámci užívání dubletních tvarů v konkrétních regionech analýza dochází k závěru, že tvary *paupérrimo*, *óptimo*, *buenísimo*, *ínfimo* a *máximo* jsou v obou zkoumaných lokalitách užívány v podobné míře. Užívání tvarů *pobrisimo*, *pésimo*, *bajísimo*, *mínimo*, *pequeñísimo* a *fuertísimo* převažují v Hispánské Americe a tvary *fortísimo*, *malísimo* a *grandísimo* převažují ve Španělsku. Analýza dokumentů, ve kterých se elativy objevují dokazuje, že nejčastěji se dubletní tvary superlativu absolutního vyskytují v literárních textech. Výjimkou je tvar *óptimo*, který je dle analýzy nejčastěji využíván v akademických textech. V malé míře se dubletní tvary vyskytují také ve zpravodajství a samozřejmě v běžné mluvě.

Korpusová analýza paralelního korpusu představila varianty překladu superlativu absolutního do češtiny. Bylo zjištěno celkem patnáct možných způsobů, jak superlativ absolutní do češtiny přeložit. Z teoretického základu vyplývá, že superlativ absolutní je možné v češtině vyjádřit pomocí slovních spojení nebo slovtvorně. Analýza tento teoretický předpoklad dokládá a navíc představuje další možné varianty překladu superlativu absolutního. Z výsledků korpusové analýzy lze konstatovat, že mezi patnáct možných překladů do češtiny patří překlady pomocí předpon *vele-*, *pře-*, *pra-*, *vy-*; pomocí přípony *-ánský*; pomocí převedení do pozitivu či superlativu; pomocí negace, srovnávací vazby, zdrobňování, zdvojení, jiného významem a pomocí kombinace slovních druhů jakou jsou podstatná jména, přídavná jména, slovesa a příslovce. Nejčastější variantou překladu byl překlad pomocí adverbii a adjektiv, který se v analýze vyskytl celkem ve 101 případě ze zkoumaných 400 překladů. Dalšími dvěmi nejčastějšími variantami překladu jsou překlady pomocí přídavného jména v pozitivu a pomocí předpon. Nejméně časté varianty překladu elativu do češtiny jsou překlady pomocí negace přídavného jména a pomocí přípony *-ánský*.

Z analýzy paralelního korpusu ale také vyplývá, že jeden tvar superlativu absolutního nemá pouze jednu variantu překladu, ale může být překládán různými způsoby. V práci je toto tvrzení představeno na příkladu superlativu absolutního *finísimo*. Tento tvar byl přeložen celkem pomocí pěti variant překladů - pomocí pozitivu, superlativu, pomocí jiného významu, pomocí příslovce a přídavného jména a předpony *pře-*.

Třetí korpusová analýza v rámci paralelního korpusu zkoumala překlady pěti nejfrekventovanějších superlativů absolutních. Postupně byly analyzovány překlady tvarů *muchísimo*, *bellísimo*, *larguísimo*, *altísimo* a *clarísimo*. Elativ *muchísimo* byl nejčastěji překládán pomocí příslovce a pomocí přídavných jmen, tvar *bellísimo* byl nejčastěji překládán za pomoci předpony *pře-*. Tvar *larguísimo* je naopak elativem, který je možný překládat mnoha způsoby, a proto nelze jednoznačně určit, který z variant překladů je nejčastější. Překlady tohoto tvaru jsou možné pomocí příslovce a přídavného jména, pomocí přídavného jména, pomocí přípony a předpony. Elativ *altísimo* bývá nejčastěji překládán pomocí přídavného jména nebo pomocí přípony. Třemi nejčastějšími způsoby překladu elativu *clarísimo* byly překlady za užití příslovce a přídavného jména, za užití příslovce nebo za užití přídavného jména.

Z teoretického úvodu vyplývá, že superlativ absolutní je možné v češtině vyjádřit pomocí slovních spojení, předpon, skládání slov, zdvojení, zdrobňování nebo přípon. Korpusové analýzy dokázaly, že pomocí způsobů, které teoretické zakotvení superlativu absolutního zachycuje, je možné superlativ absolutní do češtiny překládat. Další způsoby překladu byly

představeny podrobněji v každé kapitole. Mezi další způsoby překladu například patří superlativ, srovnávací vazby nebo negace adjektiva. Lze tedy konstatovat, že ačkoli superlativ absolutní není v systému českého jazyka zcela pojednán a nevyskytuje se, existují způsoby, jakými je možné ho do českého jazyka překládat.

Resumen

Este trabajo está dedicado al superlativo absoluto que forma parte de los adjetivos españoles. El trabajo explica el superlativo absoluto, debido a que él no existe en el sistema de la lengua checa en la forma en la que existe en el sistema lingüístico español. La parte teórica de este trabajo describe la graduación de adjetivos en español y en checo, incluyendo la introducción del superlativo absoluto en ambos idiomas y describe también los adjetivos en ambos idiomas y las correspondientes similitudes y diferencias. A pesar de las diferencias, hay maneras en las que es posible expresar el elativo en checo. Según la teoría, los métodos más comunes de traducción del superlativo absoluto al checo es a través del uso de la formación de frases o palabras. La parte analítica de este trabajo representa esas dos formas de traducción del elativo y también describe variantes posibles de su traducción.

Las variantes de la traducción de los superlativos absolutos están analizadas a través de los datos de un corpus monolingüe, Corpes XXI y de un corpus paralelo, InterCorp. El análisis está dividido en un total de tres partes. El primer análisis utiliza datos de corpus Corpes XXI y trata sobre el uso de formas dubletivas de superlativo absoluto en varios aspectos. En primer lugar, el número de ocurrencias de formas cultas y coloquiales de superlativos absolutos con las que se trabaja en siguientes partes de la análisis, cuya tarea en la segunda parte del análisis consiste en determinar en qué regiones se utilizan las formas cultas y coloquiales con más frecuencia. En la tercera parte del análisis se examinan textos en los que las formas aparecen con mayor frecuencia. El análisis del corpus paralelo utilizando los datos de InterCorp estudia las variantes posibles de la traducción del superlativo absoluto al checo. Dentro del corpus paralelo también se examinan las traducciones de los cinco superlativos absolutos más concurridos.

El análisis en el Corpes XXI analiza el uso de formas dubletivas de superlativo absoluto. El análisis muestra que las formas cultas de superlativo absoluto se utilizan más a menudo que las formas coloquiales. La forma más utilizada de todas es la forma culta *óptimo*. Segunda parte del análisis que se basa en el uso en regiones específicas concluye que las formas

paupérrimo, *óptimo*, *buenísimo*, *ínfimo* y *máximo* se utilizan en ambas regiones a una velocidad similar. Al otro lado las formas *pobrísim*, *pésimo*, *bajísimo*, *mínimo*, *pequeñísimo* y *fuertísimo* son más frecuentes en Hispanoamérica y formas *fortísimo*, *malísimo* y *grandísimo* prevalecer en España. El análisis de los documentos en los que aparece elativo demuestra que las formas dubletivas de superlativo absolutos se encuentran más en los textos literarios. La única excepción es la forma *óptimo* que es según el análisis más a menudo utilizada en textos académicos. Las formas dubletivas se pueden encontrar también en noticias y en el lenguaje común aunque con menos frecuencias.

El análisis de corpus paralelo introduce variantes de la traducción de superlativo absoluto al checo. Se encontró un total de quince posibles variantes de la traducción. Como la introducción teórica muestra que el elativo puede expresarse en checo utilizando formaciones de frases o de palabras, el análisis está de acuerdo con la teoría y además constituye otras posibles variantes de la traducción. Según los resultados del análisis del corpus se puede concluir que los quince posibles traducciones al checa incluyen prefijos *vele-*, *pře-*, *pra-*, *vy-*; el uso de sufijo *-ánský*; a través de la conversión en el positivo o superlativo; a través de la negación del adjetivo, a través de los diminutivos, duplicación, otro significado, y el uso de una combinación de sustantivos, adjetivos, verbos y adverbios. El tipo de la traducción más común es a través del uso de los adverbios y adjetivos, que comprueban en el total 101 casos de los 400 examinados. Las otras dos variantes más frecuentes son traducciones usando los adjetivos positivos y los prefijos. Las traducciones menos frecuentes del elativo son las negaciones del adjetivo y el uso del sufijo *-ánský*.

El análisis en el corpus paralelo también indica que una forma de superlativo absoluto no tiene sólo una opción de traducción, pero se podría traducir en varias maneras. Para demostrar esta declaración se presenta en el trabajo un ejemplo de la palabra *finísimo*. Esta forma ha sido traducida utilizando en total cinco variantes - el uso de los adjetivos positivos, superlativos, con un significado diferente, utilizando los adverbios y los adjetivos y el prefijo *pře-*.

La tercera parte del análisis en el corpus paralelo también examinó las traducciones de cinco superlativos absolutos más frecuentes. Se analizaron traducciones de formas *muchísimo*, *bellísimo*, *larguísimo*, *altísimo* y *clarísimo*. El elativo *muchísimo* se tradujo en la mayoría de los casos utilizando los adverbios y los adjetivos. La forma de traducción de la forma *bellísimo* se traduce a menudo con el prefijo *pře-*. La forma *larguísimo* se puede traducir de muchas maneras, y por lo tanto no se puede determinar con claridad cuál es la variante más común de las traducciones. Traducciones de esta forma se pueden hacer a través del uso de

los adverbios y adjetivos, adjetivos positivos y de la utilización de prefijos y sufijos. La forma *altísimo* es traducida a través del uso del adjetivo y del sufijo. Los tres métodos más comunes de la traducción de la forma *clarísimo* son por los adverbios y los adjetivos, por adverbios o por adjetivos.

La parte teórica muestra que el superlativo absoluto puede expresarse en el checo gracias a las diferentes maneras como por ejemplo utilizando adverbios y adjetivos, prefijos, palabras con otro significado, duplicación, o sufijos. La análisis en los corpuses demostró que existen diferentes métodos de la traducción basados también en la teoría. Otros métodos de la traducción se presentan con mayor detalle en cada capítulo. Otros métodos de traducción son por ejemplo las frases comparativas o la negación de los adjetivos. Se puede afirmar que aunque el superlativo absoluto no está incluido en el sistema de la lengua checa, existen formas que facilitan la traducción del elativo a la lengua checa.

8 Seznam literatury

- Alarcos Llorach, Emilio. *Gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa Libros, 1994.
- Castaño, Ana. Evolución de la expresión del grado superlativo absoluto en el adjetivo: las perífrasis sustitutivas del superlativo sintético en español antiguo. *CAUCE, Revista Internacional de Filología y su Didáctica*, vol. 28, 2005, s. 357 – 385.
- Cvrček, Václav a kol., *Mluvnice současné češtiny*. Praha: Karolinum, 2010.
- González Calvo, José Manuel. Sobre la expresión de lo “superlativo” en español. *Anuario de Estudios Filológicos*, vol. 7, 1984, s. 173-205.
- Hamplová, Sylva. *Stručná mluvnice španělštiny*. Praha: Academia, 1985.
- Hernández Alonso, César. *Gramática funcional del español*. Madrid: Editorial Gredos, 1986.
- Korpus Corpes XXI [online]. [cit. 2017-04-15] Dostupné z: <http://web.frl.es/CORPES/>
- Korpus InterCorp [online]. [cit. 2017-04-18] Dostupné z: <https://wiki.korpus.cz/doku.php/cnk:intercorp>
- Marvan, Jiří. *České stupňování - slovanská podoba evropské univerzálie*. Praha: Karolinum, 2008.
- Mendiguren, Ignacio. Gramaticalización del español: Breve exposición de los adjetivos. *Revista de estudios culturales*, 2015, s. 102-119.
- RAE. *Nueva gramática de la lengua española: Manual*. Madrid: Espasa Libros, 2010.
- RAE. *Nueva gramática de la lengua española: Morfología, Sintaxis I*. Madrid: Espasa Libros, 2009.
- Šlosár, Dušan. Slovo tvorba. In: M. Grepl, *Příruční mluvnice češtiny*. Praha: NLN, s.r.o., 1995, s. 109 - 165.

- Zieliński, Andrzej. Evolución semántico-sintáctica del sufijo superlativo -ísimo en castellano. *Romanica Cracoviensia*, vol. 13, 2013, s. 105 – 115.

Seznam tabulek

Tabulka 1: Stupňování přídavných jmen.....	14
Tabulka 2: Spisovné s hovorové tvary superlativu absolutního.....	17
Tabulka 3: Tvoření superlativu absolutního pomocí sufixu -érrimo.....	18
Tabulka 4: Počty výskytů dubletních tvarů superlativu absolutního.....	20
Tabulka 5: Místa výskytů dubletních tvarů superlativu absolutního.....	21
Tabulka 6: Výskyt dubletních tvarů superlativu absolutní dle typu textu.....	22
Tabulka 7: Varianty překladu superlativu absolutního.....	26
Tabulka 8: Užití adverbii v překladu superlativu absolutního.....	28
Tabulka 9: Užití předpon v překladu superlativu absolutního.....	31
Tabulka 10: Zdrobnělé tvary v překladu superlativu absolutního.....	35
Tabulka 11: Zdvojení v překladu superlativu absolutního.....	36
Tabulka 12: Negace adjektiva v překladu superlativu absolutního.....	39
Tabulka 13: Varianty překladu superlativu absolutního muchísimo.....	43
Tabulka 14: Varianty překladu superlativu absolutního bellísimo.....	44
Tabulka 15: Varianty překladu superlativu absolutního larguísimo.....	45
Tabulka 16: Varianty překladu superlativu absolutního altísimo.....	46
Tabulka 17: Varianty překladu superlativu absolutního clarísimo.....	47